

762 867

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RADYO TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI**

**ÇİZGİ FİLMLERDEKİ ŞİDDETİN ÇOCUKLAR
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

MASTER TEZİ

**Hazırlayan
Ülkü PARLAKYILDIZ KARAKUŞ**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sacide VURAL**

Ankara - 2005

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Ülkü PARLAKYILDIZ KARAKUŞ'a ait "Gizli Filmlerdeki Şiddetin
Çocuklar Üzerindeki Etkisi" adlı çalışma, jürimiz tarafından
...Radyo...Televizyon ve Sinema...
Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(İmza)

Başkan...Prof. Dr. Saide Vural...
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye...Prof. Dr. İrfan ERDOĞAN...
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

Üye...Prof. Dr. Nilgün Gürkan Başcı...
Akademik Unvanı, Adı Soyadı

(İmza)

ÖNSÖZ

Bugün sayıca ve türce giderek artan çizgi filmler, çocukların eğlence dünyasında büyük yer kaplamaktadır. Özellikle görsel anlamda çocuklar tarafından büyük rağbet gören çizgi filmler, çocukların gelişim ve eğitiminde önem taşımaktadır.

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi, iletişim alanında öteden beri ciddi bir tartışma konusu olmuştur. Çocuk ve televizyon ilişkisindeki tartışmaların önemli bir bölümü, televizyondaki şiddet sahnelerinin çocuklar üzerindeki etkisine ilişkindir.

Bu çalışma, çocuklara yönelik programların başında gelen çizgi filmlerdeki şiddet sahnelerinin, özellikle ilköğretim okulu öğrencilerini nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın konusuna benzer çalışmalar yapılsa da konuların kapsamları genelde geniş tutulmuştur; çocuk ve televizyon, televizyondaki şiddetin çocuklar üzerindeki etkisi, çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki etkisi veya çizgi filmlerin çocuklar üzerindeki yeri ve önemi gibi. “Çizgi Filmlerdeki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi” başlığı altında bir çalışmanın bugüne değin yapılmamış olması, böyle bir araştırma konusunun seçilmesine destek vermiştir.

Bu gerekçeden yola çıkarak, dört bölümden oluşan bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Birinci bölüm olan giriş bölümünde; araştırmanın amacı, önemi, gerekçesi, ilgili incelemeler, kuramsal çerçeve ve araştırma soruları ele alınmıştır. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Üçüncü

bölüm, bulgular ve yorum bölümüdür. Sonuç bölümünde ise bulguların bir anlamda özeti ve öneriler yer almaktadır.

Bu çalışmanın, kitle iletişimi alanında çalışma yapacak diğer araştırmacılara yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamda, benden yardımlarını esirgemeyen hocalarım Prof. Dr. Sayın Sacide VURAL ve Prof. Dr. Sayın İrfan ERDOĞAN'a teşekkürü borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ	iv
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
A. SORUN, AMAÇ VE ÖNEM	1
B. İLGİLİ İNCELEMELER	2
C. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
D. ARAŞTIRMA SORULARI	38
İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	46
A. DENEY-KONTROL GRUPLARINA GÖRE	46
B. OKULLARA GÖRE	57
C. CİNSİYETE GÖRE	67
D. EBEVEYNLERİN HAYATTA OLUP OLMAMALARINA GÖRE	79
E. ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI AİLE TİPİNE GÖRE	80
F. ANNENİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE	81
G. BABANIN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE	95
H. AİLENİN ÇALIŞMA DURUMUNA GÖRE	108
I. AİLENİN GELİR DÜZEYİNE GÖRE	120
J. ÇOCUĞA VERİLEN HARÇLIK MİKTARINA GÖRE	135
SONUÇ VE ÖNERİLER	147
KAYNAKÇA	150
EKLER	159
ÖZET	163
ABSTRACT	165

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1 Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı	42
Tablo 2 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	47
Tablo 3 Çocukların Film Sahnelerini Taklit Edip Etmeme Durumlarına Göre Dağılımı	48
Tablo 4 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesi Karşısında Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	50
Tablo 5 Çocukların Filmleri Sevmeseler de Arkadaşları İçin İzleyip İzlememe Durumlarına Göre Dağılımı	52
Tablo 6 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	54
Tablo 7 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	55
Tablo 8 Çocukların Çizgi Film Kahramanlarını Gerçekçi Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	56
Tablo 9 Okulların Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	57
Tablo 10 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	58
Tablo 11 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesi Karşısında Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	61
Tablo 12 Çocukların Öğretmenlerin Öğrencileri Cezalandırmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	63
Tablo 13 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	65
Tablo 14 Çocukların Çizgi Film Kahramanlarını Gerçekçi Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	66

Tablo 15 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	68
Tablo 16 Çocukların Ölüm Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	69
Tablo 17 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesi Karşısında Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	71
Tablo 18 Çocukların Ailesi Tarafından Aşağılanan Çocuklardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	72
Tablo 19 Çocukların Kavga Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	73
Tablo 20 Çocukların Öğretmenlerin Öğrencileri Cezalandırmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	74
Tablo 21 Çocukların Filmleri Sevmeseler De Arkadaşları İçin İzleyip İzlememe Durumlarına Göre Dağılımı	75
Tablo 22 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	76
Tablo 23 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	77
Tablo 25 Çocukların Aile Durumunun Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	79
Tablo 26 Çocukların Yaşadığı Aile Tipinin Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	81
Tablo 27 Annenin Eğitim Durumunun Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	82
Tablo 28 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	82
Tablo 29 Çocukların Ölüm Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	83
Tablo 30 Çocukların Vurma Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip	85

Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 31 Çocukların Kavga Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	88
Tablo 32 Çocukların Filmleri Sevmeseler de Arkadaşları İçin İzleyip İzlememe Durumlarına Göre Dağılımı	90
Tablo 33 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	92
Tablo 34 Çocukların İzledikleri Sahnelerde Eğlenip Eğlenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	94
Tablo 35 Babanın Eğitim Durumunun Örneklem Grubu İçinde Durumlarına Göre Dağılımı	95
Tablo 36 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	96
Tablo 37 Çocukların Ölüm Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	97
Tablo 38 Çocukların Vurma Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	98
Tablo 39 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesi Karşısında Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	99
Tablo 40 Çocukların Kavga Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	101
Tablo 41 Çocukların Filmleri Sevmeseler De Arkadaşları İçin İzleyip İzlememe Durumlarına Göre Dağılımı	103
Tablo 42 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	104
Tablo 43 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	105
Tablo 44 Çocukların Çizgi Film Kahramanlarını Gerçekçi Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	106

Tablo 45 Çocukların İzledikleri Sahnelerde Eğlenip Eğlenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	107
Tablo 46 Ailenin Çalışma Durumunun Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	108
Tablo 47 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	109
Tablo 48 Çocukların Film Sahnelerini Taklit Edip Etmeme Durumlarına Göre Dağılımı	111
Tablo 49 Çocukların Vurma Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	112
Tablo 50 Çocukların Kavgaya Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	114
Tablo 51 Çocukların Öğretmenlerin Öğrencileri Cezalandırmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	115
Tablo 52 Çocukların Filmleri Sevmeseler De Arkadaşları İçin İzleyip İzlememe Durumlarına Göre Dağılımı	116
Tablo 53 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	117
Tablo 54 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	118
Tablo 55 Çocukların İzledikleri Sahnelerde Eğlenip Eğlenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	119
Tablo 56 Gelir Düzeyinin Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	121
Tablo 57 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	121
Tablo 58 Çocukların Film Sahnelerini Taklit Edip Etmeme Durumlarına Göre Dağılımı	123
Tablo 59 Çocukların Vurma Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	124

Tablo 60 Çocukların Ailesi Tarafından Aşağılanan Çocuklardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	126
Tablo 61 Çocukların Kavga Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	127
Tablo 62 Çocukların Öğretmenlerin Öğrencileri Cezalandırmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	128
Tablo 63 Çocukların Dünyada Sadece Güçlülerin Kazandığını Düşünüp Düşünmeme Durumlarına Göre Dağılımı	130
Tablo 64 Çocukların Hayvanlara Eziyet Edilmesini Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	131
Tablo 65 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	132
Tablo 66 Çocukların İzledikleri Sahnelerde Eğlenip Eğlenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	133
Tablo 67 Harçlık Miktarının Örneklem Grubu İçinde Dağılımı	135
Tablo 68 Çocukların Dövülen Suçlu Karşısında Kendilerini Rahat Hissedip Hissetmeme Durumlarına Göre Dağılımı	135
Tablo 69 Çocukların Ölüm Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	136
Tablo 70 Çocukların Vurma Sahnelerinden Olumsuz Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	138
Tablo 71 Çocukların Ailesi Tarafından Aşağılanan Çocuklardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	139
Tablo 72 Çocukların Kavga Eden Anne-Babalardan Etkilenip Etkilenmeme Durumlarına Göre Dağılımı	140
Tablo 73 Çocukların Öğretmenlerin Öğrencileri Cezalandırmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı	141
Tablo 74 Çocukların Dünyada Sadece Güçlülerin Kazandığını	143

Düşünüp Düşünmeme Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 75 Çocukların Yaramazlık Yapan Çocuğun Odaya 144

Kapatılmasını Doğru Bulup Bulmama Durumlarına Göre
Dağılımı

Tablo 76 Çocukların Çizgi Film Kahramanlarını Gerçekçi Bulup 145
Bulmama Durumlarına Göre Dağılımı

Tablo 77 Çocukların İzledikleri Sahnelerde Eğlenip Eğlenmeme 146
Durumlarına Göre Dağılımı

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

A. SORUN, AMAÇ VE ÖNEM

Bugün sayıca ve türce giderek artan çizgi filmler, çocukların eğlence dünyasında büyük yer kaplamaktadır. Özellikle görsel anlamda çocuklar tarafından büyük rağbet gören çizgi filmler, çocukların gelişim ve eğitiminde önem taşımaktadır.

Televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi, iletişim alanında öteden beri ciddi bir tartışma konusu olmuştur. Çocuk ve televizyon ilişkisindeki tartışmaların önemli bir bölümü, televizyondaki şiddet sahnelerinin, çocuklar üzerindeki etkisine ilişkindir.

Bu tez, farklı kişisel-sosyal özelliklere sahip olan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin, şiddet içeren çizgi filmlerden nasıl etkilendiklerini ortaya koymak için tasarlandı. Çalışmada, şiddet ve saldırganlık kavramları ile toplumsal etki kuramlarına yer verildikten sonra, Ankara'da iki ilköğretim okulundan seçilen belli sayıda öğrenciye çizgi film izlettirildi ve anket uygulandı.

Bu çalışma, çizgi filmlerdeki şiddet sahnelerinin, özellikle ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerini nasıl etkilediğinin ortaya konulması ve televizyondaki şiddet öğelerine bir kez daha dikkat çekilmesi açısından önem taşımaktadır.

B. İLGİLİ İNCELEMELER

Günümüzün en etkili kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonun, çocukların toplumsallaşmasında büyük etkisi olan ve aile, okul, din, çevre gibi toplumsal yapıların önüne geçtiği, bugün herkes tarafından bilinmektedir (Öztürk, 2002; Sakallı, 2001; Tekinalp, 2003). Televizyonun çocukları olumsuz yönde etkilediği, birçok araştırma bulgusu ile sayılarca kez kanıtlanmıştır (Çaplı, 2002; Heper, 1996; Yavuzer, 1986, Demirergi ve başk., 1994).

“Televizyonun çocuk üzerindeki etkisi”ne ilişkin ülkemizde yapılan araştırmaların, aşağıdaki konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir:

- Çocuk ve televizyon,
- Televizyondaki şiddet, cinsel ve dini içerikli filmlerin çocuklar üzerindeki etkisi,
- Çizgi filmlerin çocukların dini duyguları üzerindeki etkisi,
- Çizgi filmlerin 6-18 yaş grubu bireylerin yaşantılarındaki yeri ve önemi,
- Şiddet ve çocuklar,
- Televizyondaki şiddet ve çocuklar,
- Çizgi filmlerin ilkökul çağı çocuklar üzerindeki etkisi,
- Çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine etkileri,
- Anime ve mangalar, Japon çizgi filmleri.

Televizyon, günümüzün en etkili kitle iletişim araçlarından biridir. Aynı anda milyonlarca izleyiciye ulaşabilmesi ve anında haber verebilmesi, bugün televizyonu adeta vazgeçilmez kılmaktadır (Öztürk, 2002; Sakallı, 2001). Çocukların yetişmesinde ve toplumsallaşmasında büyük etkisi olan ve aile,

okul, din, çevre gibi toplumsal yapıların önüne geçen televizyon, 20. yüzyılın ortalarında çocuklar üzerinde de etkili bir kitle iletişim aracı haline gelmiştir (Tekinalp, 2003:361).

Çocuk, toplumsal yaşam deneyimlerini anne-baba ve kardeşlerin yanısıra, evin vazgeçilmez bir aracı olan televizyondan kazanmaya başlar. Çocuğun, televizyon karşısında geçirdiği vakit, anne-babası ile geçirdiği vakitten daha fazladır (Vural, 1998:634). Çocuklar ile yetişkinler arasında televizyonun kullanım nedenleri açısından farklılıklar bulunmaktadır. Yetişkinlerin çoğu televizyonu eğlenmek amacıyla izlerken; çocuklar, dünyayı tanımak ve anlamak için izlemektedirler. Çocuklar, kurmaca ile gerçek arasındaki farkı çoğu kez yetişkinler kadar kolay algılayamamakta ve televizyondan daha çabuk etkilenmektedirler (Çaplı, 2002:186-187).

Çocuklar, yetişkinlere oranla televizyon karşısında daha korumasız durumdadırlar. Onlar yaşadıkları toplumu, toplumda kendi yerlerini öğrenmek amacıyla gözlemlemekte, bu gözlemleme eylemini gerçekleştirirken de yetişkinlerden yeteri kadar yardım alamamaktadırlar. Bunun sonucunda da televizyona yönelmektedirler (Çaplı, 1996:1335). Örneğin, İstanbul'da yaşayan ve yaşları beş ve yedi arasında değişen çocuklar üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların % 58.51'inin, anne ve babasından çok televizyona inandıkları tespit edilmiştir (Heper,1996:547). Bu, televizyonun çocuklar üzerinde ne derece etkili olduğunun bir göstergesidir.

Televizyon, çocuğun dünyasına eğlendirici ve çekici yöntemlerle sokulmuş ve onu kendine bağlamıştır. Durum böyle olunca da çocuğun tüm olumsuz davranışlarından, televizyon sorumlu tutulmaya başlanmıştır. Bu konuda düşünce üretenlerin bir kısmı, televizyonun çocuklar üzerindeki etkisini tartışmasız bir biçimde kabul etmekle birlikte, çocuğun toplumsal çevresindeki dış etkenlerin de televizyonun etkisini arttıracak veya azaltacak bir öneme sahip olduğunu belirtmektedirler (Tekinalp, 2003:361). Çocuk ve televizyon ilişkisindeki tartışmaların önemli bir bölümünü, televizyondaki

şiddet sahnelerinin, çocuklar üzerindeki etkisi oluşturmaktadır (Tekinalp, 2003:361).

Gözlemler, okul çağı çocuklarının televizyondan farklı şekillerde etkilendiklerini ortaya koymaktadır. Korkak bir çocuk, saldırgan sahneleri seyrettiği zaman saldırgan, vurucu ve kırıcı olmamakta, tam tersine korkusu giderek artmaktadır. Bunun yanında haşarı, öfkeli ve geçimsiz bir çocuk, televizyonda gördüklerini arkadaşları üzerinde denemeye kalkmaktadır (Yavuzer, 1986:83).

Farklı yöntemlerle gerçekleştirilen araştırmalar, şiddet eylemlerini görüntüleyen filmlerin izlenmesiyle, bunun ardından gelen saldırganlık davranışı arasında yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yapılan araştırma bulguları, çok televizyon izleyen çocukların az izleyenlere, içinde saldırganlık görüntüleri bulunan filmleri izleyen çocukların ise bu filmleri izlemeyenlere oranla daha fazla saldırgan davranışlarda bulunduklarını göstermektedir. Sonuçlar, şiddet ve adam öldürme filmlerini seyreden çocukların, okulda daha fazla saldırgan olma eğilimi gösterdiklerini göstermektedir (Yavuzer, 2003:167). Uzun süren araştırmalar sonucunda, şiddet ögesi içeren filmleri izlemeyi tercih eden sekiz yaşındaki bir grup çocuğun, 30 yaşına geldiğinde suç işlemeye eğilimli olduğu gözlenmiştir (Demirergi ve başk., 1994:66).

Bazı televizyon programlarının içeriğine bakıldığında, programlarda cinsellik ve saldırganlık mesajlarının yer aldığı görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışmada, çocukların liseyi bitirinceye kadar 20.000 saat televizyon izlediği ve bu süre boyunca 40.000 cinayet gördüğü tespit edilmiştir. Günde ortalama iki ila dört saat televizyon izleyen bir çocuk, 12 yaşına geldiğinde 8.000 cinayet ve 10.000 şiddet olayına tanık olmaktadır (Demirergi ve başk., 1994:66).

Çocuklara yönelik televizyon programlarında, çizgi filmler büyük bir oran teşkil etmektedir. Diğer program türlerinde olduğu gibi özellikle çocukları görsel anlamda etkileyen çizgi filmlerde de şiddet olgusuna sıklıkla yer verilmektedir. Bu şiddet sahneleri, çocuklara gerek psikolojik, gerekse fiziksel anlamda zarar vermektedir. Bir kuşak öncesi çocuklar, Hacivat ile Karagöz'ün esprilerine gülerlerken; günümüzde çocuklar, bir çizgi film kahramanının, ötekine attığı dinamit lokumlarının hedefte meydana getirdiği tahribata gülmektedir (Yavuzer, 2003).

Şiddet üzerine yapılan çalışmalarda, şiddet ve adam öldürme sahnelerini izleyen çocuklarda, çeşitli gerginlik ve endişe belirtilerinin görüldüğüne dikkat çekilmektedir. Aynı görüntüler, bazı çocuklarda da uyuma zorluklarına ya da kabusların görülmesine neden olabilmektedir. Televizyon yoluyla sergilenen cinayet sahnelerinin izlenmesi, saldırganlık davranışını artırabildiği gibi, bu şiddet eylemlerinin, zamanla cinsel haz yerine geçmeye başladığı da görülmektedir. Amerika Birleşik Devletlerinde, televizyonu yoğun olarak izleyen çocuklar üzerinde görülen etkiler; çocuğun daha az okuması, daha az oynaması ve daha çok şişmanlaması olarak sıralanabilir. Araştırmalarda, şiddet içerikli programları izleyen çocuklarda, saldırgan davranışların arttığı da rapor edilen bilgiler arasındadır (Çaplı, 1996).

Şiddet içerikli televizyon programlarının izleyiciler üzerindeki etkisine ilişkin yukarıdan bu yana sıraladığım sayısız araştırma bulguları sonucunda, televizyon programlarının, çocukların duygusal ve davranışsal gelişimleri açısından büyük önem taşıdığı; çocuklara yönelik televizyon programlarında, çizgi filmlerin büyük bir oran teşkil ettiği; çocukların, televizyon programları arasında en çok çizgi film izlemeyi sevdikleri; dünyada ve Türkiye'de yayınlanan bazı çizgi filmlerin şiddet unsurları taşıdıkları varsayımlarına ulaşılmıştır.

Avrupa ülkelerinde, Kanada ve Amerika'da "çizgi filmlerdeki şiddet sahnelerinin çocuklar üzerindeki etkisi"ne ilişkin sayısız araştırma ve

deneysel çalışmalar yapılmış olsa bile yukarıda sıralanan araştırma konularından da anlaşılacağı üzere, ülkemizde bu konuya ilişkin yürütülen çalışmalar hala yetersiz görülmektedir.

Bu gerekçeden yola çıkarak, “izgi Filmlerdeki şiddetin çocuklar zerindeki Etkisi” başlığıyla bir araştırma yapıldığı takdirde, konusu diğerklerine oranla daha özel tutulan bu çalışmanın, alandaki boşluğı dolduracağı dşnld.

C. KURAMSAL ÇERÇEVE

TOPLUMSAL ETKİ VE ŞİDDET

A. Toplumsal Etki ve Uyma

Televizyonun (çizgi filmlerin) çocuklar üzerindeki etkisini tartışmak için, “toplumsal etki ve uyma” kavramları ile “saldırganlık” ve “şiddet” kavramlarının ayrıntılı bir biçimde ele alınmasının, çalışmanın kuramsal tabanının oluşturulması için gerekli olduğu düşünülmektedir.

1. Toplumsal Etki

Bireyler, gündelik yaşamlarının her safhasında kitle iletişim araçları, aile, arkadaş çevresi gibi dış kaynaklardan etkilenmektedirler. Bu durum, insanların birbirlerini etkilemelerinin; fikir, duygu ve davranışlarını diğerlerine benimsetmeye çalışmalarının gözlenmesine neden olmuştur (Sakallı, 2001: 14).

Toplumsal etki, bireyin veya bireylerin bilinçli veya bilinçsiz olarak, diğer kişi veya kişilerin herhangi bir konudaki duygu, düşünce ve davranışlarını değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır (Sakallı, 2001: 14).

Toplumsal etki kuramlarının en çok tartışılanı, Latané'nin kuramıdır. Grup ile kişi arasındaki ilişkileri, bazı temel ilkeler çerçevesinde açıklamak isteyen Latané, toplumsal etkileşimde rolü olan toplumsal faktörlerin üç temel ilkesinden söz eder (Cüceloğlu, 2003:533). Bu ilkeler:

1. Toplumsal faktörün kuvveti: Profesör, öğrencisi için kuvvetli bir toplumsal faktör oluşturken, öğrencinin sokakta tanımadığı bir kimse, kuvvetli bir toplumsal faktör değildir.
2. Toplumsal faktörün kişinin yaşamında zaman ve mekan bakımından yakın olması: Bireyi etkileyen her bir kişinin kendine has kişisel etkisi, o anda bireyi kaç kişinin etkilemekte olduğuna bağlıdır. Sayı arttıkça, her bireyin kişisel etkisi azalmaktadır.
3. Toplumsal faktörün etkilediği kişi sayısı: Aynı toplumsal etkiye maruz kalan kişilerin sayısı arttıkça, her bir birey üzerine düşen toplumsal etkide azalma olmaktadır (Cüceloğlu, 2003:533).

Sosyal psikolog Morton Deutsch ve Henry Gerard'a göre toplumsal etki, ikiye ayırmaktadır:

"1. Toplumsal kurallara bağlı toplumsal etki: Bu tür etki, bir insanın gruptan veya diğer bir insandan ödül almak (sevilme, sayılma, kabul görme) veya cezadan kaçınmak (reddedilme, nefret edilme) için uyum sağlaması ve emirlere boyun eğmesi durumunda oluşur. Bu tür toplumsal etkide insanlar, diğerlerini memnun etmek isterler. Uyumun nedeni toplumsal onay almak, kabul görmek veya reddedilmekten kaçınmaktır. Örneğin grupta erkeklerin uzun saçlı olması hoş karşılanmıyorsa, bir erkek o grup tarafından reddedilmemek ya da onay almak için saçlarını uzatmaz. Bu etki türü, daha çok uyum konusuyla bağlantılıdır. Bu toplumsal değişme, çevredekilerden onay almak için topluluk içinde, yani diğerleri etraftayken oluşur. Eğer bu kişi grup içinde değilse, o davranışa devam etmeme oranı yüksektir. Yani toplumsal kurallara bağlı bir toplumsal etki, kısa süreli değişmeyi yaratır. İnsanlar grup içindeyken aynı şekilde davranmayabilir.

2. Bilgiye dayalı toplumsal etki: Bu tür etki bireylerin doğru, tam bilgi elde etmek için diğer bir kişiye veya gruba uyması ile olur. Sosyal psikologlara göre hiç kimse her durumda nasıl

davranılması gerektiği konusunda doğru bilgiye sahip değildir. Bu bilgilere, diğer insanların ne yaptığı incelenerek ve gözlemlenerek ulaşılabilir. Böyle bir uymada, toplumsal açıdan onay alma veya cezadan kaçınma olgusu ön planda değildir. Önemli olan, o bilinmez konu hakkında doğru bilgiye ulaşma çabasıdır. Bilgiye dayalı toplumsal etki, daha çok grup düşüncesinin kabul edilmesiyle ilgilidir. Bu toplumsal etki, kalıcı bir değişme yaratır. Yani kişi, aynı grup içinde olmasa da davranışına devam eder, bu da toplumsal değişimin etkili ve uzun süreli olması anlamına gelir. İnsanlar doğru olmak, bu doğruluğu korumak için diğerlerini izler ve davranışları diğerlerinin davranışları tarafından etkilenir” (Sakallı, 2001; 27-28).

Sakallı (2001), toplumsal etkinin üç ortamda oluştuğunu söyler:

1. Kişiler arası (birebir) iletişimin olduğu ortamlardaki toplumsal etki.
2. Birey-grup iletişiminin olduğu ortamlardaki toplumsal etki.
3. Basın ve yayın aracılığı ile oluşan toplumsal etki.

Çalışmamızın konusu, televizyonun çocuklar üzerindeki etkisi olduğu için yalnızca basın ve yayın aracılığı ile oluşan toplumsal etki üzerinde durmakta yarar görülmüştür.

Sakallı (2001)'ya göre kitle iletişim araçları, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını etkilemek için çabalamakta, kendi düşüncelerini topluma aşılama istemektedirler.

Basın ve yayını kullanmanın en önemli avantajı, aynı anda milyonlara ulaşabilmesi ve çok sayıda insanı etkileyebilmesidir. Televizyonun insanlar üzerinde yaptığı etki ise bir gazetenin etkisinden daha fazladır (Sakallı, 2001).

2. Etki Çeşitleri

Toplumsal etki çeşitleri, uyma; saldırganlığı öğrenme; uyarma; duygu körlüğü ya da duyarsızlaşma ve saldırgan duygulardan arınma şeklinde sıralanabilir.

a. Uyma

Toplum içinde yaşayan insanların davranışlarının çoğu, birbirine benzer davranışlardan oluşmaktadır. Bir ülkede yaşayan kişiler, çoğunlukla aynı dil ve dine sahip olup, benzer tutum ve inançlara sahiptir. Aynı olaylara benzer tepkiler göstermeleri, işte bu sebeptendir (Kağıtçıbaşı, 1999:68).

Sakallı, “uyma” kavramını şöyle açıklar:

“Bir kişinin davranış veya inançlarını açık bir istek olmadan diğer kişilere göre değiştirmesidir. Diğer bir deyişle, kişinin gerçek veya hayali grup baskısını hissederek, ortada diğer kişilerden sözlü bir istek veya emir olmadığı halde düşüncelerini veya davranışlarını diğerlerinin yönünde değiştirmesi, onlara uymasındır. Uyma davranışının en ilginç yönü ise düşünce veya davranış değişikliğinin gerçek nedenini kişinin tam olarak açıklayamamasıdır” (2001: 32).

Sosyal psikoloji, kişisel farklılıklardan çok, benzer davranışların nedenleri üzerinde durmaktadır. Bu nedenlerin temelinde de toplumsal etki olayı yatmaktadır. Toplumsal etki sonucunda meydana gelen gruba uyma davranışı, kişilerin “benzerliği”ni, dolayısıyla da toplumsal davranış düzenliliğini yaratır. Toplumsal davranışın düzenli olması sonucunda bireyler, başkalarının davranışını önceden tahmin edebilirler ve kendi davranışlarını

ona göre ayarlayabilirler. Bu durum da toplumsal etkileşimin genellikle çatışmasız ve uyumlu olmasını sağlar (Kağıtçıbaşı: 1999, Sakallı: 2001). Bu nedensel ilişkiler, şu şekilde belirlenebilir:

Toplumsal etki → Uyma davranışı → Benzerlik

Bu şekilde ele alındığında, uyma davranışının toplumsal yaşam için zorunlu olduğu ortadadır. Nitekim toplum, davranıştaki düzenliliği sağlamak için normlar geliştirmekte, bunları erken çocukluk döneminden başlayarak, bütün bireylere ortaklaşa aşılamaktadır. Bu nedenle insanların benzer davranışlarının çoğu, erken yaşlarda başlayan ve yaşamları boyunca devam eden “ortak öğrenme” sonucu oluşmaktadır (Kağıtçıbaşı: 1999, Sakallı: 2001).

İnsanlar, bazen zorunluluk veya ortak öğrenme söz konusu olmadığı durumlarda da uyma davranışı gösterirler. Örneğin sokakta birkaç kişinin havaya baktığını gördüğümüzde bizim de durup havaya bakmamız, böyle bir uyma davranışına örnektir.

Yukarıdaki örnekte kişi, diğerlerinin davranışlarına güvenmekte, bu davranışın gerçeği yansıttığına inanmaktadır. Eski tecrübelerimize dayanarak, aynı tarafa doğru birkaç kişinin bakması için gerçekten orada görülmeye değer bir şeyin olduğunu varsayabiliriz. Bu örnekte beliren uyma davranışı, kişi için “gerçeği tanımlama”ya yaramaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999:69).

Özetle, başkaları öyle davrandığı için davranışta bulunma, *uyma* olarak açıklanmaktadır (Freedman ve diğerleri, 2003:452).

Uyma konusunda yapılan ilk çalışmalardan biri, Muzaffer Şerif tarafından yapılmıştır. Şerif, “Otokinetik Etki Deneyi” olarak bilinen araştırması ile birbirine tamamen yabancı olan bireylerden oluşan gruplarda

bile uyumun olabileceğini göstermiştir. Tamamen karanlık bir odada izlenen nokta halindeki sabit ışığın, hareket ediyormuş gibi algılama yanılığısına “otokinetik etki” denir. Gerçekte bu ışık hiç hareket etmez, ancak insanlar onu hareket ediyormuş gibi algılarlar (Sakallı, 2001; Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Kağıtçıbaşı, 1999).

Şerif, otokinetik etki olayını kullanarak şu iki soruya cevap arayan bir deney düzenlemiştir:

1. Karmaşık yapıya sahip olan bir durum hakkında karar vermesi istenen kişi ne yapar? Böyle bir durumda bu kişi, kendi standardını kurar mı?
2. Aynı durumda bir gruptaki bireyler ne yapar? Bu gruptaki kişiler kendi standartlarını mı kurarlar, yoksa gruptaki kişilerin etkisi altında mı kalırlar? (Sakallı, 2001; Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003, Kağıtçıbaşı, 1999).

Şerif'e göre bireylerin kararları, diğer insanlar ile birlikte iken, belli bir ortak noktaya doğru kayma eğilimindedir. Grup içindeki bireyler, herhangi bir konu hakkında karar verirken, ortak bir standart kullanmayı tercih ederler. Grup ortamında bulunan bireylerin fikirlerini, sözlü olarak açıkça belirtmeleri, grupta bulunan standarda uyulması için bir baskı yaratır. Eğer bireyler bu standardı benimsemedilerse, grup içindeyken bu standarda uymayabilir ve kendi standartlarını kullanmayı tercih edebilmektedirler (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Kağıtçıbaşı, 1999; Sakallı, 2001).

Şerif, bu olguları aydınlığa kavuşturmak için iki farklı deney koşulu yaratır. İlk durumda, denekler tek başlarına bir deneye alınırlar. Bir araştırmacı, deneğe şöyle bir açıklama yapar:

“Deney başladığı zaman ışıkları söndüreceğim ve size nokta halinde bir ışık göstereceğim. Bir süre sonra bu ışık hareket edecektir. Işığın hareket ettiğini gördüğünüz an önünüzdeki düğmeye basınız. Birkaç saniye sonra bu ışık söndürülecektir, o zaman da bu ışığın kaç santimetre hareket ettiğini bana söylemeniz gerekmektedir. Lütfen en doğru tahmini yapmaya çalışınız. Bu olay, belli bir süre tekrar edilecektir” (Sakallı, 2001).

Herhangi bir karşılaştırma standardı olmaksızın, ışığın hareketinin kaç santimetre olduğunu belirlemeye çalışan denekler, tahminlerde bulunarak kendilerince bir standart oluştururlar ve bu standart oluştuktan sonra her denek, aynı cevabı vermeye başlar (Sakallı, 2001).

Bu koşulun ikinci aşamasında, tek başlarına aynı safhadan geçen denekler, grup halinde aynı işleme tabi tutulurlar. Denekler birlikteyken ilk önce kendi standartlarını kullanmış olsalar da bir süre sonra kendi standartlarını değiştirip, bir grup standardı kurma eğilimi gösterirler (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Sakallı, 2001).

İkinci durumda denekler, deneye ilk önce gruplar halinde başlarlar. Gösterilen ışığın ne kadar hareket ettiğini sıra ile söylerler. İlk başta verilen mesafeler farklılık gösterirken, bir süre sonra grup, belirli bir standardı oluşturur ve hep o standardı kullanır. Bu koşulun ikinci aşamasında ise her bir denek teker teker odaya alınır ve aynı işleminden geçer. Denekler tek başlarına iken ışığın ne kadar hareket ettiğini söylerler, ancak çoğunlukla grupta oluşan standardı kullanırlar. Grubun standardı, artık kendi standartları haline gelmiştir (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Kağıtçıbaşı, 1999; Sakallı, 2001).

Şerif’in bu deneyi, toplumsal kuralların nasıl oluştuğuna odaklanmış ve yeni grup kurallarının nasıl ortaya çıktığını göstermiştir.

Şerif’in araştırma sonucuna göre, karmaşık bir ortamda bulunan kişiler, diğer bireylerin etkisinde kalmaktadırlar. Bireyler kararlarından, fikirlerinden, belirli bir ortamda ne yapacaklarından emin olmadıklarında,

gruptaki diğer bireylerin görüşlerine, kararlarına ve davranışlarına bakıp, onlardan etkilenmektedirler (Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003; Sakallı, 2001).

Şerif'in "Otokinetik Etki Deneyi", bilgiye dayalı toplumsal etkiye iyi bir örnek olarak gösterilebilir. (Kağıtçıbaşı, 1999; Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003).

Şerif'in deneyinin yanısıra, Solomon Asch da bir uyma deneyi gerçekleştirmiştir.

Laboratuvarda belirli sayıda bireyden meydana gelmiş gruplara, sırayla birçok kart çifti gösterilmiştir. Her kart çiftinin birinin üzerinde, çeşitli uzunlukta üç çizgi, diğerinde ise tek çizgi bulunmaktadır ve bu tek çizgi, diğer karttaki üç çizgiden biri ile eşit uzunluktadır (bknz. Şekil 1).

Yukarıdaki dört çizgi, aynı anda deneklere gösterilmiştir ve hangi çizginin uzunluk bakımından "X" çizgisine en çok benzediği sorulmuştur. Bir dizi yalancı denek, "A çizgisi" gibi yanlış cevap verdiğinde gerçek deneklerin % 35'i onlara uymuştur (Kağıtçıbaşı, 1999; Freedman, Sears ve Carlsmith, 2003).

Bu bulgunun elde edilmesi üzerine aynı araştırma, bazı değişikliklerle pek çok kez tekrarlanmıştır. Bu tekrarlar, bulguların geçerliliğini ve genelliğini kanıtlamıştır. İnsanların % 35'i kadar azımsanmayacak bir kısmının, gruba

uyarak gördükleri şeyin tersini söylemeleri, gerçekten de şaşırtıcı bir bulgudur (Kağıtçıbaşı, 1999:72).

b. Saldırganlığı Öğrenme

Leonard Berkowitz, saldırganlık ile ilgili araştırma sonuçlarının, daha çok hayvanlar üzerinde yapılan deneylerden elde edilmesine karşı çıkmış ve insanda görülen saldırganlık davranışının, hayvanınkinden farklı olduğunu ileri sürmüştür.

Berkowitz'e göre, insan saldırgan davranışları, öğrenme yoluyla kazanır (Kağıtçıbaşı, 1999:351). Onun bu görüşünü destekleyen birçok araştırma bulgusu bulunmaktadır. Örneğin Albert Bandura ve arkadaşlarının yaptığı bir araştırmada, çocuklara içi hava dolu bir bebeğe vuran ve zaman zaman ona hakaret dolu sözler yönelten bir kişinin filmi izlettirilmiş ve daha sonra çocuklar, aynı bebekle oynayabilecekleri bir yere bırakılmışlardır. Çocukların, bebekle oynarken saldırgan yetişkin modelini taklit ettikleri, hatta ilave saldırgan davranışlarda bulundukları gözlemlenmiştir. Film izlemeyen kontrol grubu çocuklarının ise aynı bebekle saldırgan olmayan bir şekilde oynadığı görülmüştür (Mutlu, 1999).

Bandura'nın kuramına göre, insanların öğrenmesinde üç ayrı araç bulunmaktadır; dolaysız, gözlemsel ve simgesel. Bunların ilki, çevreyle insanın dolaysız ilişkisi sonucunda ortaya çıkmakta; ikincisi, gözlem veya taklit yoluyla gelişmektedir. Üçüncüsü ise dil ve simgelerin kullanımıyla gerçekleşmektedir. Bandura'nın toplumsal öğrenme modeline göre çocuklar, televizyonda şiddete başvuran karakterleri izleyerek, tıpkı ana-baba, yakınlar ve diğerlerini gözlemlene yoluyla diğer toplumsal becerileri öğrenmeleri gibi, saldırgan davranmayı da öğrenmektedirler (Mutlu, 1999:126).

Bandura gibi Liebert ve Baron da bir grup çocuğa saldırgan davranışlar içeren bir hırsız-polis filmi, diğer bir çocuk grubuna da eşit süreli heyecanlı bir spor filmi izlettirmiştir. Daha sonra bu çocuklar, bir başka odada serbest bırakılmıştır. Saldırgan davranışlar içeren filmi izleyen çocukların, spor filmi izleyen çocuklara oranla daha fazla saldırgan davranışlarda bulundukları gözlemlenmiştir (Mutlu, 1999:352).

Yukarıdaki deneylere benzer deneyler, Parke ve arkadaşları, Eron ve Huesmann, Lagerspetz ve Wiegman, Kuttschreuter ve Baarda tarafından da gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda saldırganlığın öğrenilir bir davranış şekli olduğu konusunda önemli bulgular elde edilmiştir (Mutlu, 1999).

Saldırganlığı öğrenme ile beraber ele alınan bir başka etki çeşidi, *modelleme* etkisidir. Bireyin, başka bir kişi tarafından sergilenen davranışları, kendi davranışymış gibi günlük yaşamına uygulayıp tekrarlamasına, modelleme denilmektedir (Rigel, 1995:214).

Modelleme kuramı, çocukların henüz belirlenmemiş olan kişilikleri için kendilerine sürekli model aramaları ile televizyondan kişiliklerine uyarlayacakları modellerin, onları şiddete yönlendireceği endişesinden doğmuştur (Rigel, 1995:214).

Çocukların kendilerine aradıkları modeller arasında, aile bireyleri ilk sırada gelmektedir. Başkalarını taklit etme eğiliminde olan çocuk, annesinden olduğu kadar babasından da yüksek ölçüde etkilenmektedir (Öztürk, 2002).

Psikolojide bir öğrenme yöntemi olan model almanın, televizyondaki şiddet ile ilişkisi, bireyin televizyondan izlediği şiddet içerikli programlardaki olay kahramanlarını model alıp, bu modellerin davranışlarını benimsemesi ve onaylanmayan bu davranışları, kendi yaşamında kalıcı hale getirebilmesidir.

Televizyondaki şiddet içerikli programları yoğun olarak izleyen çocukların, izledikleri programlardaki şiddet saçan kahramanları model alma olasılığı yüksektir. Hele birey şiddete uğramışsa, uğradığı şiddetin intikamını almak için şiddet saçan kahramanları model alma olasılığı daha da yüksek olacaktır (Vural, 1998:639).

Modellemede, dört basamaktan söz edilmektedir.

- Birey, bir model tarafından oluşturulan hareket formunu izler.
- Birey, kendini modelle özdeşleştirir. İzleyici, seyrettiği model gibi olduğuna veya olmak istediğine kendini inandırır.
- Birey, seyrettiği andan sonra da bu hareketleri hatırlar ve yapabilir.
- Seyrettiği hareket tarzını taklit etmesi, birey için olumlu transfer olur. Olumlu transferde kişi, seyrettiği duruma benzer bir durumda kaldığında aktiviteyi tekrarlar (Rigel, 1995:214).

Modelleme davranışının yoğunlaştığı üç durum ise şöyle sıralanmaktadır:

- Birey, modelle aynı özelliklere sahip olduğunu düşünüyorsa,
- İzleyici, bir rehberin davranış şekline ihtiyaç duyuyorsa,
- Taklit edilen karakterler sonuçta yaptıkları davranışın ödülünü alıyorsa, modelin yaşamındaki gelişmeler olumlu yönde oluyorsa, modelleme davranışı içinde olan birey, kendi yaşamında da aynı gelişmelerin olacağını düşünmeye başlar ve modeli izlemeyi sürdürür (Rigel, 1995:214).

c. Uyarma

Vural (1998:639)'a göre, insanda öğrenmenin itici gücü meraktır. Herhangi bir konuda merak uyandırma, insandaki öğrenme istek ve gücünü artırır. Merakın öğrenme isteğini artırdığı, psikoloji bilminde bilinen bir olgudur.

Uyarma kuramının önde gelen savunucusu, P.H. Tannebaum'dur. Tannebaum, televizyondaki şiddete maruz kalmanın, saldırganlığı artırdığını öne sürmektedir. Çünkü şiddet, seyircileri heyecanlandırmakta ve uyarmaktadır (Mutlu, 1999:125).

Televizyondaki şiddetin, saldırganlıktan başka davranış biçimlerini, şiddet dışındaki içerik kategorilerinin de saldırganlığı uyarabildiği bilinmektedir. Erotizm, şiddet ve uyarıcı gibi içerik kategorilerinin, üniversite çağındaki özneler arasında fizyolojik heyecanlanma ölçümlerini artırmasına, kolej çağındaki öznelerde ise daha fazla saldırganlığa yol açmasına ilişkin araştırmalar, uyarma hipotezini desteklemektedir (Mutlu, 1999:125).

d. Duygu Körlüğü ya da Duyarsızlaşma

Kitle iletişim araçlarının bireyler üzerindeki bir başka etkisi, insanlar üzerinde duygu körlüğü yaratmasıdır. Duygu körlüğü, bireyin belli bazı konu ve olayları kanıksayarak, bunlara duyarsız kalmasıdır (Vural, 1998:640).

Cline, Croft ve Courier'in yaptıkları araştırmalar sonucunda, şiddet öğelerine aşırı miktarda maruz kalan kişilerin, diğer şiddet içeren olaylar karşısında psikolojik donukluk yaşadıkları tespit edilmiştir (Mutlu, 1999).

Medyadaki şiddet içerikli mesajlar, şiddeti haklı gösterdiği zaman, bu etkinin derecesi daha da artmaktadır. Örneğin polisiye dizilerde suçlulara karşı veya suçluların yakalanması için şiddet içeren eylemlerde bulunulması ya da haksızlığın şiddetle cezalandırılması, bu etki çeşidinin en bilinen kaynakları arasındadır (Mutlu, 1999:125).

e. Saldırgan Duygulardan Arınma, Boşalma (Catharsis)

Boşalma kavramı, bir dram temsilinin seyirciler üzerindeki arınma etkisini belirtmek amacıyla ilk kez Aristo tarafından kullanılmıştır. Bu görüş, saldırganlık dürtülerinin, saldırganlığın açığa vurulması ya da boşaltılması ile azaltılabileceği yönündedir. Daha sonra Freud bu deyişi, saldırganlık duygularının boşalımı olarak psikolojide kullanmıştır. Leonard Berkowitz ise boşalmayı, “Çocukların televizyondaki şiddeti seyrederek, saldırgan duygularından arınmaları süreci” olarak tanımlamıştır (Rigel, 1995:215). Halk dilinde de bu duyguya, “dışarı atma” ya da “akıntıya yol verme” denilmektedir (Freedman ve başk., 2003:271).

Bu kurama göre, bütün insanların her zaman içgüdüsel saldırgan enerji birikimine sahip oldukları varsayılır ve içinde bulunduğumuz durum ne olursa olsun, içimizden atma ihtiyacını duyduğumuz belli düzeyde bir saldırganlık duygusu taşıdığımıza inanılır (Rigel, 1995).

Feshbach yaptığı bir deneysel çalışmada, saldırgan davranışlar gösteren çocuklara şiddet içerikli bir film, sakin karakterli öğrencilere ise nötr

bir film izlettirmiş ve birinci grupta yer alan öğrencilerin, saldırganlıklarından arınarak öteki öğrencilerle duygusal bir eşitlik içine girdiklerini gözlemiştir (Vural, 1998:640).

Tekinalp (2003), televizyonun çocuklar üzerindeki etkisini, yukarıda açıklanan etki çeşitlerine göre şöyle sıralar:

Uyarma kuramına göre televizyon, çocuklardaki şiddet davranışını uyarır, saldırganlığa yol açar.

Duyarsızlaştırma kuramına göre, aşırı şiddet ögesi içeren televizyon dramaları, çocuğun şiddete karşı duyarsızlaşmasına ve donukluğa neden olur. Ayrıca, haksızların şiddet kullanılarak cezalandırılması doğal karşılanır, haklı görülür, bir tür rahatlama sağlar.

Toplumsal öğrenme kuramına göre çocuk, doğrudan gözlem ve simgesel gözlem yoluyla öğrenir. Ancak çocuğun gerçek ile simgeyi ayırt edebilecek yaşta olup olmaması, kişiliği ve çevreden gelen uyarılar, şiddet davranışını etkiler. Televizyonda gerçek dünyadan çok daha fazla simgesel şiddet içeriğine maruz kalan çocuğun, uygun uyarılarla karşılaştığında bu davranışları gerçeğe dönüştürebileceği genel bir kanıdır.

Boşalma kuramına göre, televizyonda aşırı şiddete maruz kalan kişilerde bir boşalma ve gevşeme duygusunun yaşandığı ve bu gevşemenin haz verdiği savunulur.

Toplumsal etki ve uyma kavramlarını açıkladıktan sonra, “saldırganlık ve şiddet” kavramlarına yer vermekte yarar vardır.

B. Saldırganlık ve Şiddet

1. Saldırganlık

Saldırganlık kavramı, öteden beri sosyal psikoloji alanında pek çok araştırmaya konu olmuş; özellikle de nedenleri, nasıl engellenebileceği ve medya-saldırganlık ilişkileri üzerinde durulmuştur (Kağıtçıbaşı, 1999:348).

Saldırganlık ve şiddet kavramları, benzer kavramlar gibi görünseler ve gündelik yaşamda zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılıyor olsalar da ikisi farklı kavramlardır. Saldırganlık; herhangi bir amaçla iç ya da dış dünyaya yöneltilmiş zarar verici, yıkıcı ve tahrip edici bir davranıştır. Şiddet ise saldırganlığın bir çeşidi, bir derecesidir (Demirergi ve başk., 1994:105).

Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı tarafından yapılan bir çalışmada, saldırganlık şöyle açıklanmıştır:

“Saldırganlık, birine ya da bir şeye zarar veya acı vermek amacıyla yapılan davranıştır. Bir davranışın saldırgan olup olmadığını anlamak için niyete bakmak gerekir. Aynı davranış, zarar vermek amacıyla yapıldığında saldırgan bir davranış olarak tanımlanırken, bu tür bir amaç taşımadığında saldırgan bir davranış olarak görülmemektedir. Bu tarz bir tanıma, bir doktorun kangren olan hastasının elini kesmesi ile işkenceci bir kişinin birinin elini kesmesi örneği verilebilir” (1998: 7-8).

Saldırgan davranışlar, ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, “bir araç olarak saldırganlık”, ikincisi ise “düşmanca saldırganlık”tır. Kağıtçıbaşı (1999:348)’ya göre bir saldırı karşısında kendini korumak, “araç olarak saldırganlık”; birine zarar vermek ise “düşmanca saldırganlık”tır.

İlgili bilimsel literatür incelendiğinde, saldırganlığın psikanalitik düşünce tarihinin kavramsallaştırılması en zor iki temel tartışma alanı olarak belirttiği görülmektedir (Komisyon, 1998:7). İnsandaki saldırgan duyguların nedenini açıklayan en eski görüş, saldırganlığın insanın biyolojik yapısında varolan bir özellik olduğuna ilişkindir. Bu görüşün en ünlü savunucuları arasında Freud gelmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999:349, Demirergi ve başk., 1994:99).

Her ne kadar psikanalitik kuram, onun zamanından bu yana pek çok kez değişikliğe uğramışsa da Freud'un temelde öne sürdüğü fikirlerin çoğu, geçerliliğini hâlâ korumaktadır (Demirergi ve başk., 1994:99).

Klasik psikanaliz, Freud'un "libido" ve "içgüdü" kuramlarına dayanmaktadır. Günümüzde ise klasik psikanalizin kapsamı, ego psikolojisi, nesne-ilişkileri kuramı, gelişim psikolojisi ve benlik psikolojisinin kavramlarını içerecek şekilde genişlemiştir. Diğer birçok kuram gibi psikanaliz de insan davranışının temellerini bulmaya çalışmaktadır (Demirergi ve başk.,1994:99).

Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud, bilinçdışı zihnin varlığı ve nedensellik kavramı olmak üzere iki temel varsayım ortaya atmıştır. Freud'a göre bilinçdışı zihinsel süreçler hem normal, hem de anormal zihinsel işlevlerde izlenebilmektedir; rüyalar, seçici unutkanlıklar, günlük yaşamdaki hatalar ve hipnoz sonrası olaylar gibi. Nedensellik ilkesine göre hiçbir şey şans eseri olmamakta; her ruhsal olay, bir önceki tarafından belirlenmektedir. Zihinsel yaşamda, kesinti söz konusu değildir (Demirergi ve başk.,1994:99).

Freud daha sonraları, kuramın gelişme sürecinde *bastırma* kavramını ortaya atmış; bilinç için acı veren ya da kabul edilemez olan olayların, seçici olarak unutulduğunu ileri sürmüş ve birçok psikopatolojiyi, bu kavrama göre açıklamaya çalışmıştır (Kağıtçıbaşı, 1999:349, Demirergi ve başk., 1994:99).

Bundan başka Freud, bir ruhsal aygıt modeli geliştirmiş; bu aygıtın işlevlerini ve iç dinamiklerini kavrama dökmüştür. Freud, zihni ilk olarak “bilinçdışı, bilinç öncesi ve bilinç” olmak üzere üç bölgeye ayırmış, daha sonra bu modelle yetinmeyerek, “ego”, “id” ve “süper ego”dan oluşan üçlü yapısal modeli geliştirmiştir (Demirergi ve başk.,1994:99).

Saldırganlık ve yıkıcılık ile şiddet ve zarar verme şeklinde ortaya çıkan davranışlar, kuramsal açıdan kavramsallaştırılması en zor konular arasında sayılmış ve psikanaliz düşünce tarihinin temel tartışma ve ayrılıklarından birini oluşturmuştur (Demirergi ve başk.,1994:99).

Freud ve Adler arasında, 1900’lü yılların başında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır. Adler, saldırganlığı “bağımsız bir dürtü” şeklinde yorumladığında Freud buna karşı çıkmış; saldırganlığın, karşılaştığımız engellemelere verilen bir tepki olduğunu ileri sürmüştür. Saldırganlığın, psikanalitik açıdan kavramsallaştırılmasına ilişkin izlediği seyir incelendiğinde, ikilemin devam ettiği görülmektedir (Demirergi ve başk.,1994:99-100).

Bu ikilemin çıkış noktası, saldırganlığın aslında bir temel içgüdü olup olmadığı sorusudur. Cevap “evet” olduğunda saldırganlık, duygusal yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası sayılmakta; sadizm, nefret ve intikam tutkusu, insan özünün kaçınılmaz yönünü oluşturmaktadır. Cevap “hayır” olduğunda ise saldırganlığın, tepkisel ve savunmaya yönelik olduğu görülmektedir. Sorun, bu tarz bir cevapta kişinin çevresinde aranmakta, aile bozuklukları ve hayatın erken dönemlerinde anneden ayrı kalma durumları, saldırganlığın nedenleri arasında sayılmaktadır (Komisyon, 1998:8).

Çalışmamızda saldırganlık, “klasik dürtü kuramları” ve “çağdaş dürtü kuramları” olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

a. Klasik dürtü kuramları

Klasik dürtü kuramının öncülerinden olan Freud, saldırganlığı üç aşamada ele almaktadır (Demirergi ve başk., 1994:101).

- İlk aşamada Freud, saldırganlığı, cinsel nesnesiyle birleşebilmek için çabalayan erkek cinsiyetinin bir parçası olarak görmüş, sadizmi ise cinsel dürtünün bağımsızlaşmış ve abartılı şekle dönüşmüş saldırgan yanı olarak değerlendirmiştir. Bu aşamada Freud, saldırganlığı bağımsız bir içgüdü olarak görmemekte, daha çok engellenmelere karşı bir tepki olarak görmektedir (Demirergi ve başk., 1994:101).
- İkinci aşamada Freud, “İçgüdüler ve Gösterdikleri Değişiklikler” adlı eserinde, benlik ile cinsel dürtüler arasında bir uyumsuzluk olduğunu dile getirmektedir. Freud’a göre, benlik her koşulda ister cinsel doyum, ister kendini koruma ihtiyacı olsun, bunları engelleyen tüm nesneleri yok etmeye eğilimlidir.
- Freud üçüncü aşamaya, “Haz İlkesinin Ötesinde” adlı eserle başlar. Freud bu eserinde, saldırganlığa ilişkin fikirlerini değiştirmiş gibi görünmekte, Adler’e yakın bir bakış açısı izlemektedir. Ona göre benlik ve cinsel dürtüler arasındaki uyumsuzluk, artık yaşam ve ölüm içgüdüleridir. Freud, yıkıcılık şeklindeki saldırganlığı ölüm içgüdüsünün bir özelliği saymakta, nesnelerle ilişki kurma veya engellenmeye karşı bir tepki olarak değerlendirmemektedir. Ona göre, saldırganlık birincildir. Nesnelerle yaşanan başarısız ilişkilere, hoşnutsuzluklara veya kendini korumaya karşı ikincil bir cevap değildir. İnsan doğasında zarar vermek ve yıkıcılık ihtiyacı en baştan beri vardır. Engellemeler, saldırganlığın nedeni olarak görülmektedir (Demirergi ve başk., 1994:101).

Saldırganlığın yararlı olduğunu, hatta belki de gerekli bir işlevi yerine getirdiğini ileri süren Freud, insanların saldırgan davranışlarda bulunmadıkları zaman saldırgan enerjilerinin birikeceğini, kendine bir çıkış arayacağını ve davranışa bir şekilde yansımadağı zaman da ruhsal rahatsızlığa dönüşeceğini ifade etmiştir. Freud, saldırganlığın davranışa yansması durumunda, kişinin boşalıp saldırgan enerji düzeyinin azalacağını ve bir sonraki saldırganlık olasılığının düşeceğini belirtmiştir. Bir önceki bölümde de ifade edildiğı gibi bu durum, boşalma olarak bilinmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999:349).

Freud'un saldırgan dürtü kuramından, iki ayrı kuramsal çizgi doğmuştur. Bu kuramlardan biri, Melaine Klein; diğeri ise Ernst Kris ve Rudolf Loewenstein tarafından benimsenmiştir (Demirergi ve başk., 1994:102).

Klein'e göre ölüm içgüdüğü, birincil içgüdüdür ve yaşam içgüdüğü ile karşıtlık oluşturmaktadır. Saldırganlığın hedefi yıkıcılıktır ve saldırganlık, nefretle birlikte anılan bir duygudur. İsteklerde doyuma ulaşmak için karşıdaki kişinin niteliklerinin veya sahip olduklarının yok edilmesi gerekli olabilmektedir. İstek engellendiğinde de nefret duygusu ortaya çıkmaktadır (Demirergi ve başk., 1994:102).

Saldırganlık ve ölüm içgüdüğü, Klein için eşanlamlıdır. Ona göre, ölüm içgüdüğü doğuştandır. Organizma, içten gelen bu saldırganlığın tehdidi altındadır ve benliğinde varolan saldırganlıktan kendini korumak için çeşitli savunmalara ihtiyaç duymaktadır. Benliği, kendi saldırganlığından koruyan ilk savunma şekli, *yansıtma*dır (Demirergi ve başk., 1994:102).

Saldırganlık, kendi dışındaki bir nesneye, yansıtma yolu ile yönlendirilir ve benlik, yıkıcılıktan kurtarılmış olur. Saldırganlığın dışa yansıtılması, dış dünyada kötülük edecek bir kişinin varlığını ifade eder ve ona karşı yıkıcı nefret duygusu gelişir. Kötülük simgesi bir nesnenin varlığı, o nesneden korkmayı da beraberinde getirir, diğeri taraftan korku da nefreti artırır. Korku ve nefret, kişinin kötü olarak algıladığı nesneyle ilgili yansıtma

ihtiyacını arttırır. Bu saldırganlık, zamanla kendi içinde bir çıkmaza girer ve yeni savunmalara ihtiyaç duyulur. Çözüm, saldırganlığı sevgiyle yumuşatmaktır (Demirergi ve başk.,1994:103).

Klein'e göre ilkel saldırganlık, her zaman içimizde bulunmaktadır ve yaşamın en büyük dramı, sevdiklerimize karşı geliştirdiğimiz bu saldırganlığın sonuçlarında yatmaktadır. Çünkü Klein, yıkıcılığın sevgi ve sadakatten uzak olmadığını söyler (Demirergi ve başk.,1994:103).

Klein, her ne kadar saldırganlığı birincil içgüdü olarak kabul etmekte ise de kişinin dış etkenler sonucunda sergilediği saldırgan davranışları da gözardı etmemektedir. İsteklerin engellenmesi, özellikle dil gelişimi öncesinde ani saldırgan cevapların ve nefret duygusunun ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Demirergi ve başk.,1994:103).

b. Çağdaş dürtü kuramları

Freud ve Klein'dan sonraki dürtü kuramcıları, "saldırganlığı birincil içgüdü olarak kabul edenler (Heinz Hartmann, Robert Waelder, Otto Kernberg)" ve "saldırganlığı engellenme ya da hoşnutsuzluğa tepki olarak görenler (Stone, Glaser, E. Parens, McDevitt, Stecher)" olarak iki grupta toplanmıştır (Demirergi ve başk., 1994:104).

Hartmann, Kris ve Loewenstein, tıpkı Freud gibi saldırganlığın doğuştan geldiğini kabul ederler. Onlar, saldırganlığın ölüm içgüdüsünden kaynaklandığını kabul etmezler; saldırganlığın ta başından beri dış dünyaya yönelik geliştiğini öne sürerler. Hartmann'a göre ilkel saldırganlık, benliğin gelişiminden önce varolan temel bir dürtü olup, nötralize edilmekte, benliğin hizmetinde yapıcı bir şekilde kullanılabilir. Nötralize edilmemiş serbest

saldırganlık ise yıkıcıdır ve çatışma doğurmaktadır (Demirergi ve başk., 1994:105).

Waelder, yıkıcı bir içgüdüyü kabul etse bile düşmanlığı, özgül tehditler karşısında ikincil bir tepki olarak görür. Waelder, cinsel dürtünün aksine, saldırganlık dürtüsünün kesin bir gelişim biçimi olmadığını gözlemlemiştir (Demirergi ve başk., 1994:105).

Anna Freud, "Comments on Aggression" (Saldırganlık Üzerine Yorumlar) adlı makalesinde, saldırganlığın kaynağının, açık uçlu bir soru gibi kalmasını istemiştir. Ona göre, saldırganlığın kendine özgü bir amacı yoktur ve saldırganlık, daha çok dış dünyayla ilgili amaçların gerçekleştirilmeleri yolunda güç kaynaklığı yapmaktadır. Anna Freud, saldırganlığın temel amacının acı vermek olmadığını, saldırgan davranışın daha çok birincil olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında Freud, bu açıklamasına göre doğuştan gelen birincil saldırganlığın amacının ne olduğunu açıklayamamaktadır (Demirergi ve başk., 1994:105).

Kernberg, saldırganlığa bakış açısını temelde Kleinyen görüşü üzerine oturtmakta; saldırganlığın biyolojik kökenli bir dürtü olduğunu ifade etmektedir. Kernberg'e göre dürtü teorisinin inkâr edilmesi, saldırganlığın ve bilinçdışı çatışmaların gözardı edilmesidir. Ona göre, klinik ortamlarda karşılaşılan saldırgan davranışlar, mevcut rahatsızlıkla ilgili değildir; bu davranışlar, o kişiye ait iç dinamiklerin özelliklerini yansıtır ve tedavi sırasında yorumlanmalıdır.

Glasser'e göre saldırganlık, benliğin dış tehditleri algılamasıyla ve kendini koruma ihtiyacıyla ilgilidir. Saldırgan davranışın amacı, nesneyi değil, tehdidi ortadan kaldırmaktır. Saldırganlık, kişiyi bir tehditten korumaya yönelik özgül, tepkisel bir benliği koruma işlevidir (Demirergi ve başk., 1994:105).

Saldırganlık kavramına yer verdikten sonra, saldırganlığın bir derecesi olan şiddet kavramını da açıklamakta yarar görmekteyiz.

2. Şiddet

Televizyon yayıncılığının başladığı ilk günden bu yana, televizyonda yayınlanan programlarda yer alan şiddet öğeleri ve etkileri konusunda izleyiciler, yayıncılar ve hükümetler arasında bitmek bilmeyen tartışmalar yaşanmaktadır. Kimileri, şiddetin dar bir tarifini yaparken, kimileri de şiddet kavramına geniş bir pencereden bakmaktadır. Şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak algılamak yanlıştır; sözlü şiddet de en az fiziksel şiddet kadar önemlidir (Polat, 2001).

“Şiddet”, bir kişiye güç ya da baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapma veya yaptırma anlamına gelirken; “şiddet uygulama” eylemi, zorlama, saldırı, kaba kuvvet kullanma, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence etme, vurma ve yaralama olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamıyla ele alındığında şiddet; insanların bedensel bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir edimdir. İnsanın kendine yönelik yıkıcılığını temsil eden intihar da bu grupta değerlendirilir (Demirergi ve başk.,1994:105).

Türk Dil Kurumu sözlüğünde (1988:1385) şiddet, karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine, kaba kuvvet kullanma anlamında kullanılmıştır.

Çağdaş Fransızca sözlükler şiddeti;

- Bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak,
- Şiddet uygulama eylemi,
- Duyguların kabaca ifade edilmesine doğal eğilim,
- Bir şeyin karşı konulamaz gücü,
- Bir eylemin hoyrat yapısı olarak tanımlanmaktadır (Michaud, 1991:7).

Etimolojik açıdan ele alındığında şiddet, Latince *violentia*'dan gelmektedir. *Violentia*, şiddet, sert ya da acımasız kişilik, güç demektir. *Violare* fiili ise şiddet kullanarak davranmak, değer bilmemek, (kurallara) karşı gelmektir. Bu sözcükler, *vis* ile bağlantılıdır. *Vis*; güç, erk, yetke, şiddet, bedensel güç kullanımı anlamına geldiği gibi nitelik, bolluk, öz ya da bir şeyin asıl yapısı anlamlarına da gelir. Daha derine inecek olursak, *vis* sözcüğü etken güç, bir cismin gücünü kullanma olanağı yani etkinlik, değer, yaşam gücü anlamlarını da içermektedir (Michaud, 1991).

Latince'den Yunanca'ya geçildiğinde, yukarıda verilen anlamların güçlendiği görülmektedir. Latince'deki *vis*'e karşılık Homeros'un dilinde *is* kullanılır ki o da kas veya bedensel güç demektir ve *bía* ile ilgilidir. *Bía*, yaşamsal güç, bedensel güç, esenlik ile güç kullanımı, yaptırım uygulayan, şiddet kullanan anlamına da gelmektedir. Uzmanlar, bu terimleri Sanskritçe'de üstünlük, güç, üstün egemenlik anlamlarına gelen *j'(i)ya* ile özdeşleştirirler (Michaud, 1991:8).

Sosyolog H.L. Nieburg şiddeti, kişileri yaralamaya veya malları yok etmeye yönelik bir davranış olarak tanımlamaktadır. H.D. Graham ve T.R. Gurr da şiddetin tanımını, Nieburg gibi yapmışlardır (Polat, 2001:6).

Erol Mutlu, şiddeti en geniş şekli ile saldırganlıkla bağlantılı bir davranış biçimi olarak tanımlamaktadır. Bu anlamda şiddet, bir nesne ya da kişiye yönlendirilen ve kimi zaman o nesne veya kişiyi tahrik eden, yıpratıcı bir eylemi, kimi zaman da eylemden kaçınmayı veya eylemsizliği içermektedir. Buna tanıma göre, her türlü fiziksel saldırı, şiddet unsurları arasında yer alırken, fiziksel olmayan bazı sözlü davranışlar da bu tanım kapsamına girmektedir (Kaskun ve Öztunç, 2003).

Polat (2001)'a göre, şiddet çeşitli boyutlarda değerlendirilebilir. Bunlar:

- Büyük kitlelere yöneltilen şiddetin, kimler tarafından yapıldığı belirsizdir; birçok sorumlusu olabilir. Sorumlu sayısı arttıkça sorumluluk bölünür, dağılır ve azalır. Bu tip olaylar, sorumluluğunu kimsenin yüklenmediği bir etkinlik haline dönüşür. Bu olaylara en iyi örnek olarak, 20. yüzyıl soykırımları, Sovyet ve Nazi kampları verilebilir.
- Bir insanın, başkasını elleriyle öldürmesi, kurşunlaması veya bir bombalama emrini imzalaması aynı şey değildir. Her gün gelişen teknoloji, şiddet eylemlerinde daha özgün yöntemlerin kullanılmasına yol açmış ve şiddet eyleminin dolaylı yollardan gerçekleştirilmesini sağlamıştır.
- Şiddet eylemi bir defada veya zamana yayılmış olarak gerçekleştirilebilir. Doğrudan öldürmek kadar, açlıktan ölmeye terk etmek veya yetersiz beslenme koşulları yaratmak da bir şiddet eylemidir.

Şiddetin bir başka boyutu da verilebilecek zararların çeşitliliğidir; maddi (bedensel) zararlar veya manevi (psikolojik) zararlar gibi. Maddi zararlar, gözle görülebildikleri için en önemli zararlar olarak algılanırken; baskı ve tehdit, geleneklere ve inançlara saldırı gibi manevi zararlar da en az maddi zararlar kadar ciddidir (Polat, 2001).

a. Değişik Şiddet Biçimleri

Fromm (1994:19), şiddet biçimlerini tepkisel şiddet, ödünleyici şiddet ve kana susamışlık olmak üzere üç başlık altında toplamıştır.

1. Tepkisel şiddet:

Tepkisel şiddet, bir insanın kendinin ya da başkasının yaşamını, özgürlüğünü, onurunu ve malını korumak için kullandığı şiddet biçimidir. Bu, gerçek veya sanal bir korku veya bilinçli ya da bilinçsiz bir korku olabilir. Bu tür şiddet, ölümün değil yaşamın hizmetindedir; amacı da yıkım değil, korumadır. Şiddetin bu türü, bütünüyle akıldışı tutkulardan değil, bir ölçüde akla uygun hesaplardan doğar; bundan dolayı amaçla araç arasında belli bir dengeyi gösterir.

Tepkisel şiddet, farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. Örneğin kendini tehdit altında hisseden bir insan, kendini savunmak için öldürmeye, yok etmeye hazırdır. Paranoya kuruntularından doğan öldürülme korkusunda da aynı mekanizma işlemektedir. Kendini tehlike içinde hisseden insan, saldırgan tepki verir (Fromm, 1994).

Tepkisel şiddetin bir başka biçimi de engellenmeler sonucunda ortaya çıkan şiddettir. Herhangi bir isteği ya da ihtiyacı engellenen hayvanlar, çocuklar ve yetişkinler, saldırgan davranışlar gösterirler. Ancak bu tür saldırgan davranışlar, çoğu zaman bir işe yaramamaktadır. Bu saldırganlık, yok etmek amacıyla değil, yaşamak amacıyla girişilen bir saldırganlık türüdür.

Engellenme sonucu ortaya çıkan saldırganlığa bağlı olan bir başka saldırganlık türü, gıpta etme ve kıskançlık sonucunda ortaya çıkan düşmanlıktır. Gıpta etme ve kıskançlık, gerginlik yaratan duygulardır (Fromm, 1994).

Tepkisel şiddete benzeyen, ancak hastalığa ondan bir adım daha yakın olan bir başka şiddet türü, öç alıcı şiddettir. Temel amacı, tehditten gelen zarardan kendini korumak olan tepkisel şiddet, yaşamı sürdürmek gibi biyolojik bir işleve hizmet etmektedir. Oysa öç alıcı şiddette, zarar zaten verilmiş olduğu için şiddetin savunma işlevi ortadan kalkmıştır (Fromm, 1994).

Öç alıcı şiddete çok benzeyen bir başka şiddet türü de çoğu zaman çocuklarda görülen ve yıkılan güven sonrasında ortaya çıkan yıkıcılıktır (Fromm, 1994).

2. Ödünleyici şiddet:

Ödünleyici şiddet, sakat bir yaşam sonunda zorunlu olarak ortaya çıkan bir şiddet türüdür. Cezalandırılma korkusuyla bastırılabilen bu şiddet türü, her türlü seyir ve eğlenceyle başka yönlere saptırılabilir. Var

güçle saklanan şiddet duyguları, bastırıcı güçler zayıflar zayıflamaz ortaya çıkmaktadır. Ödünleyici şiddet, tepkisel şiddet gibi yaşamın hizmetinde değildir, yaşamın yerine geçen hastalıklı bir duygudur (Fromm, 1994).

3. Kana susamışlık:

Ödünleyici şiddete benzemeyen bu şiddet türü, tamamen doğaya bağlı yaşayan insanın kan tutkusudur. Gelişmekten ve tümüyle insan olmaktan korktan ilkel insandaki öldürme tutkusu, yaşamı aşmanın tek yoludur. Hayvanlaşıp, aklın getirdiği sorumluluktan kurtularak yaşama bir cevap bulmaya çalışan insan için kan, hayatın anlamı haline gelmiştir. Kişi, kan akıtarak kendini canlı, güçlü, eşsiz ve başkalarından üstün hisseder (Fromm,1994).

C. Televizyondaki Şiddet ve Çocuklar

Vazgeçilmez bir iletişim aracı olan televizyon, değerler sisteminin gelişmesinde ve davranışların şekillenmesinde güçlü bir etkiye sahip olsa da televizyon programlarının çoğunda, şiddet içerikli sahneler yer verilmektedir.

Televizyondaki bu şiddet sahneleri, çocukları olumsuz yönde etkilemektedir. Şiddetin, çocukları ne şekilde etkilediği, Amerika'da hizmet veren Pediatric Behavioral Health Resources'un "TV Violence and Young Children" adlı makalesinde de ortaya konulmaktadır. Bu makaleye göre şiddet sahneleri ile sıkça karşılaşan çocuklarda, aşağıdaki davranışlar gözlemlenmiştir:

Çocuklar,

- Şiddet ve korkuya karşı bağıışıklık kazanmakta,
- Problemlerin çözümünü için şiddeti kabullenmekte,
- Televizyonda gözlemledikleri şiddeti taklit etmekte,
- Belli karakterlerle; kurban veya saldırganlarla özdeşleşmektedirler (<http://earlychildhoodbehavioralhealth.com/Print/ArtTVViolence.html>, 30.04.2004).¹

Children's Advocate Magazine'de, yine televizyondaki şiddet konusunda yapılan bir araştırma sonuçlarında,

- Amerikalı bir çocuğun, 18 yaşına gelene kadar yalnızca televizyonda 200.000 şiddet sahnesi gördüğü,
- Cumartesi sabahları yayınlanan çizgi filmlerin, prime time'da yayınlananlara oranla daha fazla şiddet içerdiği,
- Televizyondaki şiddetin, özellikle sekiz yaşın altındaki çocuklara zarar verdiği, bunun nedeninin ise çocukların henüz gerçek dünya ile tanışmamış olmaları ve neyin gerçek olup, neyin olmadığı konusunda yeterince deneyim sahibi olmadıkları,
- Televizyonun, şiddetin olumsuz etkilerini çok seyrek gösterdiği ortaya çıkmıştır (Tepperman, 1997).²

¹ Araştırmacının çevirisi.

Televizyon izleme alışkanlığı ile saldırgan davranışlar arasındaki bağlantının tespit edilmesi zor olsa da bu alanda yapılan sayısız araştırma sonucunda, televizyonda yer alan şiddet öğeleri ile insan davranışı arasında bir bağ olduğu kanıtlanmıştır (Çaplı, 2002).

Şiddete maruz kalan izleyicilerin, kısa ve uzun vadede saldırgan davranışlar gösterme yönünde güçlü bir eğilim içinde bulundukları gözlenmiştir. Televizyondaki şiddetin bu tür etkisi, ekrandaki şiddetin izleyiciler tarafından taklit edilmesi şeklinde açıklanmaktadır. Televizyondaki şiddetin, taklit etmek dışında korku yaratma ve duyarsızlaştırma gibi etkilerinin de bulunduğu vurgulanmaktadır. Programlarda, özellikle şiddetin meşrulaştırılabileceği mesajının verilmesi, izleyicide duyarsızlaşma etkisini daha da artırmaktadır (Çaplı, 2002).

Amerika Psikoloji Derneği'nin yayınladığı, "Violence on Television- What do Children Learn? What Can Parents Do?" adlı makalede, televizyondaki şiddet sahnelerine maruz kalan çocuklarda üç ana davranış bozukluğunun gözlemlendiği ifade edilmektedir. Makalede, bu davranış bozuklukları, aşağıdaki gibi tarif edilmektedir:

Çocuklar,

- Acıya ve acı çeken kişilere karşı daha az duyarlılık göstermekte,
- Yaşadıkları dünyaya karşı daha fazla korku duymakta,
- Çevrelerindeki kişilere karşı daha saldırgan ve zarar verici bir tutum içine girmektedirler (<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>, 30.04.2004).³

² Araştırmacının çevirisi.

³ Araştırmacının çevirisi.

Yine aynı makalede, Pennsylvania Üniversitesi öğretim üyelerinden George Gerbner'in yaptığı bir araştırma sonucunda, çocuklara yönelik hazırlanan programlarda, bir saat içinde yaklaşık 20 şiddet sahnesi görüldüğü ve aşırı derecede televizyon izleyen çocukların, dünyanın "tehlikeli" ve "adi" bir yer olduğunu düşündükleri ifade edilmektedir (<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>, 30.04.2004).⁴

Makalede, çocukların televizyonda şiddet programları izledikten sonra sık sık davranış değişikliği gösterdiği de belirtilmektedir. Pennsylvania Üniversitesi'nde yapılan çalışmada, 100 çocuğa çizgi film izlettirilmiş, çizgi filmi izleyen çocukların saldırgan davranışlar sergilediği, izlemeyenlerin ise bu tür davranışlar sergilemediğine dikkat edilmiştir. Araştırmacılar, şiddet içerikli programları izleyen çocuklar ile izlemeyen çocuklar arasında büyük ölçüde fark gözlemlemişlerdir (<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>, 30.04.2004).⁵

Kansas Üniversitesi profesörlerinden Aletha Huston, "yalnızca komik" çizgi filmleri de içine alan şiddet dolu programları izleyen çocukların, oyun arkadaşlarını itip kaktıklarını, kavga çıkardıklarını, sınıftaki kurallara uymadıklarını ve kendilerine verilen işleri tamamlamadıklarını gözlemlemiş; bu çocukların, şiddet içermeyen program izleyen çocuklara göre daha sabırsız davranışlar içinde bulunduklarını farketmiştir (<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>, 30.04.2004).⁶

Illinois Üniversitesi profesörlerinden Leonard ERON ve arkadaşlarının yaptıkları uzun süren bir araştırmada da sekiz yaşına gelene kadar çok fazla televizyon izleyen çocukların, otuz yaşına geldiklerinde işledikleri birtakım

⁴ Araştırmacının çevirisi.

⁵ Araştırmacının çevirisi.

⁶ Araştırmacının çevirisi.

suçlardan ötürü tutuklandıkları tespit edilmiştir (<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>, 30.04.2004).⁷

Yukarıda sözü edilenler gibi çok sayıda kanıta rağmen, televizyondaki şiddet öğeleri ile çocukların saldırgan davranışları arasındaki paralelliğe ilişkin yayıncılar ve bilimadamları arasındaki tartışmalar devam etmektedir. Bazı yayıncılar, televizyondaki şiddetin zararları konusunda hala yeterli sayıda kanıt olmadığına inanırken; bilimadamları, televizyondaki şiddet ve saldırganlık arasında bir bağlantı olduğunu ileri sürmektedirler.

Amerika Psikoloji Derneği'nin Televizyon ve Toplum Çalıştayı da 1992 yılında "Büyük Dünya, Küçük Ekran: Amerikan Toplumunda Televizyonun Rolü" (Big World, Small Screen: The Role of Television in American Society) adlı bir rapor yayınlamış, bu raporda televizyonun zararlı etkilerinin bulunduğunu ileri sürmüştür.⁸

Çocukların, televizyonda yer alan şiddet sahnelerinden etkilenmelerinde, cinsiyet faktörü de önem taşımaktadır. Erkek çocukların, televizyondaki şiddetten daha çok etkilendikleri, birçok araştırma bulgusu ile kanıtlanmıştır (Tamer, 1983).

Saldırganlık davranışını konu alan Feshbach, "2-5 Yaş Çocuklarında Sosyal Davranışın İncelenmesi" konulu 14 araştırmanın dokuzunda, özellikle erkekler çocuklarda saldırgan davranışlar tespit etmiştir (Yavuzer, 2003b).

Cinsiyet faktöründen başka, çocuğun yetiştiği aile tipi de televizyondan olumsuz yönde etkilenmesinde rol oynayan faktörler arasındadır. İçinde büyüdüğü ailenin sosyal yapısı ve biçimi, çocuğun gelişimini etkilemektedir. Anne-babanın birarada (patriyarkal) veya boşanmış (parçalanmış) olması, çocuğun duygusal yaşamında etkili olmaktadır. Anne ve babanın boşanmış

⁷ Araştırmacının çevirisi.

olması, aile içindeki duygusal etkileşimi azaltmaktadır. Duygusal iletişimin azlığı ise bireyin sadece duygusal gelişimini değil, fizyolojik ve toplumsal gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Bunun sonucunda da çocuğun diğer insanlarla başarılı ilişkiler kuramaması, sosyal gelişmede gecikme ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlar gözlemlenmektedir (Yavuzer, 2003a).

Araştırmalara göre, incelenen suçlu grubunun yüzde 40'ının parçalanmış veya eksik aileden geldiği belirlenmiştir. Ülkemizde gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda da hükümlü gençlerin yüzde 22'sinin parçalanmış veya eksik bir aileden geldikleri görülmüştür (Yavuzer, 2003a).

Yukarıda sayılan bütün nedenler, çocuğu televizyondaki şiddet sahnelerine karşı savunmasız kılabilir.

D. ARAŞTIRMA SORULARI

Araştırmanın amacı çerçevesinde aşağıdaki sorular üzerinde durulmaktadır:

- Erkek çocukların, kız çocuklara oranla televizyondaki şiddetten daha fazla etkilendiğinden (Tamer, 1983; Yavuzer, 2003b) ve Feshbach'ın, yaptığı ondört araştırmanın dokuzunda, erkek çocukların saldırganlığa daha yatkın olduğuna dair kanıt elde etmesinden (Yavuzer, 2003b) hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?”*,

⁸ Araştırmacının çevirisi.

- Anne veya baba yoksunluğunun, çocuğun duygusal yaşamını olumsuz etkilediğinden ve anne-babadan yoksun olan çocuğun, izlediği televizyon programlarındaki şiddet öğelerine karşı daha savunmasız olabileceği (Yavuzer, 2003a) gerekçelerinden hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ebeveynlerin hayatta olup olmamaları arasında bir ilişki var mıdır?”*,
- Çocuğun içinde yetiştiği ailenin ana-baba bir arada (patriyarkal) ya da parçalanmış bir aile biçiminde olmasının, çocuğun ruhsal gelişimi için önemli olduğu (Yavuzer, 2003a), parçalanmış bir ailede yaşayan çocuğun, toplumsal gelişmede gecikme ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlarda bulunduğu (Yavuzer, 2003a) ve incelenen hükümlü gençler grubunun % 40'ının, parçalanmış veya eksik aileden geldiği (Yavuzer, 2003a) gerekçelerinden hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile çekirdek veya parçalanmış (boşanmış) ailede yaşıyor olmaları arasında bir ilişki var mıdır?”*,
- Öğrenim durumları yüksek olan anne ve babanın, çocuğa yaklaşırlarken şiddete başvurmayacakları ve şiddeti kanıksamamış bir çocuğun, diğer çocuklara göre çizgi filmdeki şiddet sahnelerinden daha fazla etkilenebileceği (Mutlu, 1999; Tekinalp, 2003) gerekçesinden hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile annenin eğitim durumu arasında bir ilişki var mıdır?”*, ve *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile babanın eğitim durumu arasında bir ilişki var mıdır?”*,
- Annesi çalışan çocuğun, çalışmayana göre şiddet sahnelerinden daha fazla etkilenebileceği ve anne-babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklarda, davranış ve uyum bozukluklarının gözlemlendiği (Yavuzer, 2003b) gerekçelerinden hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin çalışıp çalışmaması arasında bir ilişki var mıdır?”*,

- Ailede gelir düzeyi düştükçe, şiddet görme oranının yükseldiğine ilişkin bir araştırma sonucundan (<http://www.kazete.com.tr/httpdocs/arsiv/2004/39/index.php?sayfa=hukuk2&bolum=haberler>, 16.04.2004) hareketle, “Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin gelir düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?”, buna bağlı olarak da “Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin çocuğa verdiği harçlığın miktarı arasında bir ilişki var mıdır?”,
- “Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile eğitim gördükleri okullar (okulların bulunduğu semtler ve bunlara bağlı olarak okullarda bulunan toplumsal olanaklar göz önüne alındığında) arasında bir ilişki var mıdır?” .

İKİNCİ BÖLÜM: YÖNTEM ¹

Tezin bu bölümünde araştırmanın yöntemi, araştırmanın kapsamı, sınırlılığı ve veri toplama tekniği yer almaktadır. Bu çalışma, “deneysel gibi deneysel araştırma” (quasi-experimental research) biçiminde tasarlanmıştır.

Çalışmanın kapsamını, çocuklara izlettirilen çizgi filmdeki şiddet sahnelerinin, çocukların davranışları üzerindeki etkileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini, Ankara ilinde bulunan Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu ve Çankaya İlköğretim Okulu’nda öğrenim gören, eşit sayıda kız ve erkek çocuklardan meydana gelen 104 kişilik bir grupta sınırlıdır.

Çocukların kişisel-sosyal özellikleri ile etkilenme düzeyleri arasındaki ilişki, bu çalışmada ele alınan değişkenlerle sınırlıdır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan ve çizgi filmlerin etkisini ortaya koyan çocukların etkilenme düzeyleri, bu araştırma için seçilen Tom ve Jerry adlı çizgi filmin, “Görünmez Fare” adlı bölümünde işlenen şiddet sahneleri ile sınırlıdır.

Araştırmada, bilgilerin analiz edilebilmesi için her şeyden önce örneklemin belirlenmesi, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması, toplanan verilerin sınıflandırılması gibi çalışmaların yapılması gerekmektedir. Araştırma yöntemini oluşturan bu aşamalar, aşağıda sırasıyla açıklanmaya çalışılmaktadır.

¹ Sacide VURAL, **Konulu Filmlerin Kadınlar Üzerindeki Etkisi** (Ankara: 1995)’den uyarlandı.

A. Örneklem

Ankara ilinde gecekondü bölgelerinin hala yer aldığı bir yerleşim bölgesi olan Öveçler semtinden seçilen Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri ile ortanın üstü ve yüksek düzeyli bir yerleşim bölgesi olarak bilinen Çankaya semtinden seçilen Çankaya İlköğretim Okulu dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri, araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

52 kişilik bir deney grubu ve 52 kişilik bir kontrol grubu olmak üzere toplam 104 kişiden oluşan ve yaşları 10 – 11 arasında değişen bir örneklem grubu aracılığıyla araştırmanın problemine çözüm arama yoluna gidilmiştir (Tablo 1). Okul isimleri, tesadüfi yöntemle belirlenmiştir.

TABLO 1
ÖĞRENCİLERİN OKULLARA
GÖRE DAĞILIMI

OKUL ADI	DENEY		KONTROL		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Çankaya İlköğretim Okulu	26	25	26	25	52	50
A.Yesevi İlköğretim Okulu	26	25	26	25	52	50
TOPLAM	52	50	52	50	104	100

B. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yer alan sorular araştırmanın bağımsız değişkeni; ikinci bölümü oluşturan sorular ise araştırmanın bağımlı değişkenidir.

1. Kişisel-Sosyal Özelliklerle İlgili Sorular: Örneklemeye giren ilkokul öğrencisi gruplarının durumu dikkate alınarak, onların davranışlarını etkileyebileceği düşünülen değişkenler belirlenmiş ve bu verilere ulaşmak amacıyla, Veri Toplama Aracının ilk bölümüne sekiz soru konulmuştur.

2. Çizgi Filmlerin Etkilerine İlişkin Sorular: Veri Toplama Aracında yer alan ve 14 sorudan oluşan çizgi filmlere ilişkin sorular, çocukların izledikleri şiddet içeren çizgi filmlerden etkilenip etkilenmediklerini ortaya koymak amacıyla geliştirilmiş bir ölçektir.

Ölçeğin geliştirilebilmesi için yaklaşık 15 farklı çizgi film seyredilmiş, seyredilen çizgi filmlerde şiddet sahnelerine en fazla yer verilen çizgi filmin, “Tom ve Jerry” olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu araştırmada kullanılması planlanan, “Tom ve Jerry – Görünmez Fare” adlı yaklaşık sekiz dakikadan oluşan çizgi filmde ve televizyonda gösterilen diğer çizgi filmlerde yer alan şiddet içerikli sahneler analiz edilmiş ve bir ölçme aracı geliştirilmiştir. Planda yer alan her bir davranış, bir soru ile formüle edilmiştir.

Soruların her biri, çocukların çizgi filmlerden etkilenip etkilenmediklerine ilişkindir. Soruların geliştirilmesi sırasında, çocukların yaşları ve anlama düzeyleri dikkate alınmış, cevap seçenekleri tek tip olarak hazırlanmıştır; “Evet”, “Hayır” ve “Kararsızım” gibi.

3. *Veri Toplama Aracının Güvenilirliği*: Anketin (Ek 1) her iki okulda da deney ve kontrol gruplarına uygulanmasının ardından, testin iki yarıya bölünmesi (split half) yöntemi ile güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

Çocukların soruları cevaplayabilme zorluğu gözönünde bulundurularak oluşturulan gruplar, birinci bölümde *birinci, üçüncü, altıncı, yedinci, onuncu, onbirinci ve onüçüncü*, ikinci bölümde ise *ikinci, dördüncü, beşinci, sekizinci, dokuzuncu, onikinci ve ondördüncü* maddeleri kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Spearman-Brown formülü ile ulaşılan güvenilirlik katsayısı, 0.74 bulunmuş ve bu sayı, araştırmanın amacı için yeterli görülmüştür.

C. Verilerin Toplanması

Uygulamaya başlamadan önce araştırmacı, her iki okul müdürü ile önce telefon ile sonra yüzyüze görüşmüş, okullarda çizgi filmin izlettirileceği derslikler tespit edilmiştir.

Ön çalışmaların tamamlanmasının ardından, 11 Haziran 2004 tarihinde anket uygulamasına geçilmiştir. Uygulama sırasında çocukların dikkatini çizgi filmde toplamak ve anket sorularını cevaplamalarını sağlamak için sınıf öğretmenlerinden yardım alınmıştır.

Araştırmanın her aşamasında olduğu gibi anketin uygulanması aşamasında da doğru bilgiye ulaşmak için gereken dikkat ve çaba, araştırmacı tarafından gösterilmiştir.

D. Verilerin Sınıflandırılması ve Analizi

Araştırmada örneklem grubuna giren ve çizgi filmi izleyenlere uygulanan anketler deney grubuna, izlemeyenlere uygulanan anketler ise kontrol grubuna ayrılmış ve her ankete bir numara verilerek, birbirine karışmaları önlenmiştir.

Anket sorularına verilen cevaplar, “SPSS 10.0 for Windows” programında bu araştırmaya özgü oluşturulan bir sayfaya tek tek işlenmiştir.

Ölçekler, isimsel ve en fazla üç kademeli olduğu için ki-kare testi uygulanmıştır. Bu araştırmada, gruplar arasındaki farkın önem kontrolü için en az 0.05 anlamlılık düzeyi belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışmanın başında oluşturulan araştırma sorularına cevap bulmak amacıyla, anketin ilk bölümünde yer alan sorular ile ikinci bölümünde yer alan sorular ilişkilendirilmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

A. DENEY-KONTROL GRUPLARINA GÖRE

Araştırma aracı olarak kullanılan anket, 104 kişiye uygulanmıştır. Bu 104 kişinin yarısı (52 kişi) deney grubunda, diğer yarısı da (52 kişi) kontrol grubunda yer almaktadır.

TABLO 2
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
Grup Türü	deney	Sayı	13	17	22	52
		Yüzde	25,0%	32,7%	42,3%	100,0%
	kontrol	Sayı	16	29	7	52
		Yüzde	30,8%	55,8%	13,5%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	29	104
		Yüzde	27,9%	44,2%	27,9%	100,0%

χ^2 : 11,19; df: 2; p: 0,004

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında 0,004 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, deney grubundan 13 kişi, kontrol grubundan 16 kişi “Evet”; deney grubundan 17 kişi, kontrol grubundan 29 kişi “Hayır”; deney grubundan 22 kişi, kontrol grubundan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlatmış hisseden deney ve kontrol grupları arasında fazla fark bulunmamaktadır; % 25 ve % 30.8. Bunlar, birbirine yakın değerlerdir. Ancak, kendini rahatlatmış hissetmeyen kontrol grubunun yüzdesi daha fazladır. Bu konuda daha çok kararsız kalan grup ise deney grubudur.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocukların büyük çoğunluğu, suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlatmış hissetmemektedirler.

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, deney grubundan 22 kişi (deney grubunun % 42.3’ü), kontrol grubundan 30 kişi (kontrol grubunun % 57.7’si) “Evet”; deney grubundan 26 (deney grubunun % 50’si) kişi, kontrol grubundan 21 kişi (kontrol grubunun % 40.4’ü) “Hayır”; deney grubundan 4 kişi (deney grubunun % 7.7’si), kontrol grubundan 1 kişi (kontrol grubunun % 1.9’u) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler ile etkilenmeyenlerin sayıları birbirine yakındır. Ancak az bir farkla da olsa, toplamda olumsuz etkilenen çocukların sayısı daha fazladır (52 kişi).

TABLO 3
ÇOCUKLARIN FİLM SAHNELERİNİ TAKLİT EDİP
ETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

			evet	hayır	kararsızım	Toplam
Grup Türü	deney	Sayı	12	31	9	52
		Yüzde	23,1%	59,6%	17,3%	100,0%
	kontrol	Sayı	23	28	1	52
		Yüzde	44,2%	53,8%	1,9%	100,0%
Toplam		Sayı	35	59	10	104
		Yüzde	33,7%	56,7%	9,6%	100,0%

χ^2 : 10,010; df: 2; p: 0,007

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?” sorusunu cevaplayan deney ve kontrol grupları arasında 0,007 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruyu, deney grubunun %

23.1'i, kontrol grubunun % 44.2'si "Evet"; deney grubunun % 59.6'sı, kontrol grubunun 53.8'i "Hayır"; deney grubunun % 17.3'ü, kontrol grubunun % 1.9'u "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit eden kontrol grubundaki çocuklar, deney grubundaki çocuklardan daha fazladır. Bu sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı ise her iki grupta da birbirine yakındır. Soruda, deney grubu daha fazla kararsızlık yaşamıştır. Toplamda, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır.

"İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?" sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bununla birlikte soruyu, deney grubundan 15 (deney grubunun % 28.8'i), kontrol grubundan 21 kişi (kontrol grubunun % 40.4'ü) "Evet"; deney grubundan 31 (deney grubunun % 59.6'sı), kontrol grubundan 21 kişi (kontrol grubunun % 40.4'ü) "Hayır"; deney grubundan 6 (deney grubunun % 11.5'i), kontrol grubundan da 10 kişi (kontrol grubunun % 19.2'si) "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların sayısı, deney grubunda daha azdır. Bu sahnelerden olumsuz etkilenmediğini söyleyen çocuk sayısı da deney grubunda fazladır. Deney grubunda yer alan çocuklar, kontrol grubunda yer alan çocuklara göre bu sahnelerden daha az etkilendiklerini söylemişlerdir. Kararsız kalan çocukların sayısı, her iki grupta da birbirine yakındır.

Toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır.

TABLO 4
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİ KARŞISINDA
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
Grup Türü	deney	Sayı	2	43	7	52
		Yüzde	3,8%	82,7%	13,5%	100,0%
	kontrol	Sayı	8	42	2	52
		Yüzde	15,4%	80,8%	3,8%	100,0%
Toplam		Sayı	10	85	9	104
		Yüzde	9,6%	81,7%	8,7%	100,0%

χ^2 : 6,39; df: 2; p: 0,041

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında 0,041 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soru, deney grubundan 2 kişi, kontrol grubundan 8 kişi tarafından “Evet”; deney grubundan 43 kişi, kontrol grubundan 42 kişi tarafından “Hayır”; deney grubundan 7 kişi, kontrol grubundan 2 kişi tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyenler sayıca çoğunluktadır. Bunun yanında kararsız kalan deney grubu çocukları kontrol grubu çocuklarına göre daha fazla, kendini rahatlamış hisseden kontrol grubu çocukları da deney grubu çocuklarına göre fazladır.

Sonuç olarak, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuklar çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırrsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, deney grubundan 32 (deney grubunun % 61.5’i), kontrol grubundan 32 kişi (kontrol grubunun % 61.5’i) “Evet”; deney grubundan 10 (deney grubunun % 19.2’si), kontrol grubundan 12 kişi (kontrol grubunun % 23.1’i) “Hayır”; deney grubundan 10 (deney grubunun % 19.2’si), kontrol grubundan 8 kişi (kontrol grubunun % 15.4’ü) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen deney grubu çocukları ile kontrol grubu çocuklarının sayıları birbirine yakındır. Bu konuda kararsız kalanlar ile etkilenmeyen deney grubu çocukları ile kontrol grubu çocuklarının sayıları da birbirine yakındır. Ancak toplamda, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavgaya etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusunu cevaplayan deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soru, deney grubundan 29 (deney grubunun % 55.8’i), kontrol grubundan 38 kişi (kontrol grubunun % 73.1’i) “Evet”; deney grubundan 12 (deney grubunun % 23.1’i), kontrol grubundan 9 kişi (kontrol grubunun % 17.3’ü) “Hayır”; deney grubundan 11 (deney grubunun % 21.2’si), kontrol grubundan 5 kişi (kontrol grubunun % 9.6’sı) tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların sayısı, deney grubunda daha azdır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların sayısı ise kontrol grubunda daha azdır. Kararsız kalan çocukların sayısı, deney grubunda daha fazladır. Toplam

dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların sayısı çoğunluktadır.

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soru, deney grubundan 4 (deney grubunun % 7.7’si), kontrol grubundan 6 kişi (kontrol grubunun % 11.5’i) “Evet”; deney grubundan 36 (deney grubunun % 69.2’si), kontrol grubundan 35 kişi (kontrol grubunun % 67.3’ü) “Hayır”; deney grubundan 12 (deney grubunun % 23.1’i), kontrol grubundan 11 kişi (kontrol grubunun % 21.2’si) tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı, her iki grup türünde de birbirine yakındır. Doğru bulmayan çocuk sayısı da deney ve kontrol gruplarında yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.3).

TABLO 5
ÇOCUKLARIN FİMLERİ SEVMESELER DE ARKADAŞLARI İÇİN
İZLEYİP İZLEMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

			evet	hayır	kararsızım	Toplam
Grup Türü	deney	Sayı	17	28	7	52
		Yüzde	32,7%	53,8%	13,5%	100,0%
	kontrol	Sayı	17	33	2	52
		Yüzde	32,7%	63,5%	3,8%	100,0%
Toplam		Sayı	34	61	9	104
		Yüzde	32,7%	58,7%	8,7%	100,0%

χ^2 : 3,18; df: 2; p: 0,203

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmesiniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusunu cevaplayan deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soru, deney grubundan 17, kontrol grubundan 17 kişi tarafından “Evet”; deney grubundan 28, kontrol grubundan 33 kişi tarafından “Hayır”; deney grubundan 7, kontrol grubundan 2 kişi tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı, deney ve kontrol gruplarında birbirine eşittir. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da deney ve kontrol gruplarında birbirine yakındır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, deney grubundan 7 (deney grubunun % 13.5’i), kontrol grubundan 12 kişi (kontrol grubunun % 23.1’i) “Evet”; deney grubundan 39 (deney grubunun % 75’i), kontrol grubundan 31 kişi (kontrol grubunun % 59.6’sı) “Hayır”; deney grubundan 6 (deney grubunun % 11.5’i), kontrol grubundan 9 kişi (kontrol grubunun % 14.4’ü) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen deney grubundaki çocukların sayısı, kontrol grubundakilere göre daha azdır. Bu konuda kararsız kalan deney grubundaki çocukların sayısı da kontrol grubundakilere göre daha azdır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 67.3).

TABLO 6
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
Grup Türü	deney	Sayı	1	49	2	52
		Yüzde	1,9%	94,2%	3,8%	100,0%
	kontrol	Sayı	0	52	0	52
		Yüzde	,0%	100,0%	,0%	100,0%
Toplam		Sayı	1	101	2	104
		Yüzde	1,0%	97,1%	1,9%	100,0%

χ^2 : 3,08; df: 2; p: 0,213

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusunu cevaplayan deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, deney grubundan 1 (deney grubunun % 1.9’u) “Evet”; deney grubundan 49 (deney grubunun % 94.2’si), kontrol grubundan 52 kişi (kontrol grubunun tamamı) “Hayır”; deney grubundan 2 (deney grubunun % 3.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini deney grubunda bir kişi doğru bulmuştur. Soruya “kararsızım” şeklinde cevap veren iki çocuk da deney grubunda yer almaktadır. Yine de genele bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 7
ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
Grup Türü	deney	Sayı	1	43	8	52
		Yüzde	1,9%	82,7%	15,4%	100,0%
	kontrol	Sayı	10	35	7	52
		Yüzde	19,2%	67,3%	13,5%	100,0%
Toplam		Sayı	11	78	15	104
		Yüzde	10,6%	75,0%	14,4%	100,0%

χ^2 : 8,25; df: 2; p: 0,016

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında 0,016 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, deney grubundan 1 kişi, kontrol grubundan 10 kişi “Evet”; deney grubundan 43 kişi, kontrol grubundan 35 kişi “Hayır”; deney grubundan 8 kişi, kontrol grubundan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını, deney grubundan 1 kişi, kontrol grubundan 10 kişi doğru bulmuştur. Kararsız kalan çocukların sayısı, her iki grupta da birbirine yakındır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 75).

TABLO 8
ÇOCUKLARIN ÇİZGİ FİLM KAHRAMANLARINI GERÇEKÇİ
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
Grup Türü	deney	Sayı	3	45	4	52
		Yüzde	5,8%	86,5%	7,7%	100,0%
	kontrol	Sayı	1	45	6	52
		Yüzde	1,9%	86,5%	11,5%	100,0%
Toplam		Sayı	4	90	10	104
		Yüzde	3,8%	86,5%	9,6%	100,0%

χ^2 : 1,40; df: 2; p: 0,497

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusunu cevaplayan deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soru, deney grubundan 3, kontrol grubundan 1 kişi “Evet”; deney grubundan 45, kontrol grubundan 45 kişi “Hayır”; deney grubundan 4, kontrol grubundan 6 kişi tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, sayıca çoğunluktadır; % 86.5. Bunun yanında bu olayı gerçekçi bulan çocuklar, deney grubunda 3, kontrol grubunda 1 kişidir. Kararsız kalanlar ise toplamda 10 kişidir.

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren deney ve kontrol grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, deney grubundan 25 (deney grubunun % 48.1’i), kontrol grubundan 25 kişi (kontrol grubunun % 48.1’i) “Evet”; deney grubundan 15 (deney grubunun % 28.8’i), kontrol grubundan 22 kişi (kontrol grubunun % 42.3’ü) “Hayır”; deney grubundan 12 (deney grubunun % 23.1’i), kontrol grubundan 5 kişi (kontrol grubunun % 9.6’sı) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocuklar % 48.1 ile çoğunluktadır. Eğlenmediklerini söyleyen çocuklar % 42.3 ile ikinci sırada gelmekte, kararsız kalanlar ise 16.3 ile son sırada gelmektedirler.

B. OKULLARA GÖRE

104 kişilik grupta, her iki okulda da öğrenim gören öğrenci sayısı eşit olarak alınmıştır. Okullardaki kız ve erkek öğrencilerin sayısı da birbirine eşittir.

TABLO 9
OKULLARIN ÖRNEKLEM GRUBU
İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
Ahmet Yesevi İ.Ö.O.	52	50,0
Çankaya İ.Ö.O.	52	50,0
Toplam	104	100,0

TABLO 10
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
okul	cankaya	Sayı	20	18	14	52
		Yüzde	38,5%	34,6%	26,9%	100,0%
	ahmet yesevi	Sayı	9	28	15	52
		Yüzde	17,3%	53,8%	28,8%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	29	104
		Yüzde	27,9%	44,2%	27,9%	100,0%

χ^2 : 6,38; df: 2; p: 0,041

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında 0,041 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soru, Çankaya İlk Öğretim Okulundan 20 öğrenci, Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 9 öğrenci tarafından “Evet”; Çankaya İlk Öğretim Okulundan 18 öğrenci Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 28 öğrenci tarafından “Hayır”; Çankaya İlk Öğretim Okulundan 14 öğrenci, Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 15 öğrenci tarafından “Kararsızım” şeklinde cevaplanmıştır.

Çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissedenden iki okul grupları arasında fark vardır. Çankaya İlk Öğretim Okulundaki çocuklar, kendilerini rahatlamış hissetmektedirler; % 38.5. Suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocukların sayısı Çankaya İlk Öğretim Okulunda az, Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulunda fazladır. Her iki okul grubundaki kararsız kalan çocukların sayısı, birbirine yakındır.

Toplamda, suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden ile bu konuda kararsız kalan çocukların sayıları birbirine eşittir. Ancak çocukların büyük çoğunluğu, suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmemektedirler.

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, Çankaya İlk Öğretim Okulundan 23 (okulun % 44.2’si), Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 29 kişi (okulun % 55.8’i) “Evet”; Çankaya İlk Öğretim Okulundan 25 (okulun % 48.1’i), Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 22 kişi (okulun % 42.3’ü) “Hayır”; Çankaya İlk Öğretim Okulundan 4 (okulun % 7.7’si), Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundan 1 kişi (okulun % 1.9’u) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocuklar ile etkilenmeyenlerin sayıları birbirine yakındır. Ancak Ahmet Yesevi İlk Öğretim Okulundaki çocukların, diğer okuldaki çocuklara göre daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Kararsız kalan çocuk sayısı, 5’tir. Az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (52 kişi).

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, Çankaya İ.Ö.O.’dan 15 (okulun % 28.8’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 20 kişi (okulun % 38.5’i) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 33 (okulun % 63.5’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 26 kişi (okulun % 50’si) “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 4 (okulun % 7.7’si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 6 kişi (okulun % 11.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit eden Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'daki çocuklar, Çankaya İ.Ö.O.'daki çocuklardan daha fazladır. Bu sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı Çankaya İ.Ö.O.'da daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, her iki okulda da birbirine yakındır. Toplamda, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (59 kişi).

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusunu cevaplayan okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, Çankaya İ.Ö.O.'dan 19 (okulun % 36.5'i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 17 kişi (okulun % 32.7'si) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.'dan 33 (okulun % 63.5'i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 26 kişi (okulun % 50'si) “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.'dan 4 (okulun % 7.7'si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 6 kişi (okulun % 11.5'i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen ve olumsuz etkilenmeyen çocukların sayıları, Çankaya İ.Ö.O.'da daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da fazladır. Toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır.

TABLO 11
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİ KARŞISINDA
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam	
			evet	hayır	kararsızım		
okul	cankaya	Sayı	3	45	4	52	
		Yüzde	5,8%	86,5%	7,7%	100,0%	
	ahmet yesevi	Sayı	7	40	5	52	
		Yüzde	13,5%	76,9%	9,6%	100,0%	
	Toplam		Sayı	10	85	9	104
			Yüzde	9,6%	81,7%	8,7%	100,0%

χ^2 : 2,005; df: 2; p: 0,367

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusunu cevaplayan okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, Çankaya İ.Ö.O.’dan 3, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 7 kişi “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 45, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 40 kişi “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 4, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Yüzde dağılımına baktığımızda, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyenler sayıca çoğunluktadır. Bunun yanında kararsız kalan çocukların sayısı, her iki okulda da birbirine yakındır. Sonuç olarak, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuklar çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırırsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusunu cevaplayan okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, Çankaya İ.Ö.O.’dan 29 (okulun % 55.8’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 35 kişi (okulun % 67.3’ü) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 12 (okulun % 23.1’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 10 kişi (okulun % 19.2’si) “Hayır”;

Çankaya İ.Ö.O.'dan 11 (okulun % 21.2'si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 7 kişi (okulun % 13.5'i) "Kararsızım" şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen Çankaya İ.Ö.O.'daki çocuklar ile diğer okuldaki çocukların sayıları birbirine yakındır. Etkilenmeyen çocukların sayısı, her iki okulda da birbirine yakındır. Ancak bu soruda kararsız kalan çocuklar, Çankaya İ.Ö.O.'da daha fazladır. Yine de toplama bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

"İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?" sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.'dan 30 (okulun % 57.7'si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 37 kişi (okulun % 71.2'si) "Evet"; Çankaya İ.Ö.O.'dan 13 (okulun % 25'i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 8 kişi (okulun % 15.4'ü) "Hayır"; Çankaya İ.Ö.O.'dan 9 (okulun % 17.3'ü), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 7 kişi (okulun % 13.5'i) "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların sayısı, Çankaya İ.Ö.O.'da daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, her iki okulda da birbirine yakındır. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların sayısı çoğunluktadır.

TABLO 12
ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİ CEZALANDIRMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
okul	cankaya	Sayı	5	35	12	52
		Yüzde	9,6%	67,3%	23,1%	100,0%
	ahmet yesevi	Sayı	5	36	11	52
		Yüzde	9,6%	69,2%	21,2%	100,0%
Toplam		Sayı	10	71	23	104
		Yüzde	9,6%	68,3%	22,1%	100,0%

χ^2 : 0,05; df: 2; p: 0, 672

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.’dan 5, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 5 kişi “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 35, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 36 kişi “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 12, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 11 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı, her iki okulda eşittir. Doğru bulmayan çocuk sayısı da birbirine çok yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.3).

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.’dan 12 (okulun % 23.1’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 22 kişi (okulun % 42.3’ü) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 37 (okulun % 71.2’si), Ahmet Yesevi

İ.Ö.O.'dan 24 kişi (okulun % 46.2'si) "Hayır"; Çankaya İ.Ö.O.'dan 3 (okulun % 5.8'i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 6 kişi (okulun % 11.5'i) "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da fazladır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da Çankaya İ.Ö.O.'da fazladır. Kararsız kalan çocuk sayısı da yine Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da fazladır. Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'daki öğrenciler, diğerlerine göre bu tür sahneleri daha çok taklit ettikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

"Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?" sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.'dan 7 (okulun % 13.5'i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 12 kişi (okulun % 23.1'i) "Evet"; Çankaya İ.Ö.O.'dan 40 (okulun % 76.9'u), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 30 kişi (okulun % 57.7'si) "Hayır"; Çankaya İ.Ö.O.'dan 5 (okulun % 9.6'sı), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'dan 10 kişi (okulun % 19.2'si) "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmeseler de güçlülerin kazandığını düşünen çocuklarla kararsız kalan çocuklar, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da daha fazladır. Güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocuklar da bu okulda daha azdır. Bu düşünceyi benimseyen çocukların, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da çoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür.

TABLO 13
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
okul	cankaya	Sayı	1	50	1	52
		Yüzde	1,9%	96,2%	1,9%	100,0%
	ahmet yesevi	Sayı	0	51	1	52
		Yüzde	,0%	98,1%	1,9%	100,0%
Toplam		Sayı	1	101	2	104
		Yüzde	1,0%	97,1%	1,9%	100,0%

χ^2 : 1,01; df: 2; p: 0,604

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.’dan 1 kişi “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 50, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 51 kişi “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 1, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 1 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, Çankaya İ.Ö.O.’dandır. Soruya, her iki okuldan da birer çocuk “kararsızım” şeklinde cevap vermiştir. Genele bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusunu cevaplayan okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O.’dan 3 (okulun % 5.8’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 8 kişi (okulun % 15.4’ü) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 38 (okulun % 73.1’i), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 40 kişi (okulun % 76.9’si) “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 11 (okulun % 21.2’si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 4 kişi (okulun % 7.7’si) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuklar, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.'da daha fazladır. Kararsız kalan çocuklar da Çankaya İ.Ö.O.'da fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 75).

TABLO 14
ÇOCUKLARIN ÇİZGİ FİLM KAHRAMANLARINI GERÇEKÇİ
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
okul	cankaya	Sayı	2	49	1	52
		Yüzde	3,8%	94,2%	1,9%	100,0%
	ahmet yesevi	Sayı	2	41	9	52
		Yüzde	3,8%	78,8%	17,3%	100,0%
Toplam		Sayı	4	90	10	104
		Yüzde	3,8%	86,5%	9,6%	100,0%

χ^2 : 7,11; df: 2; p: 0, 29

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O. ve Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 2’şer kişi “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 49, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 41 kişi “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 1, Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 9 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, sayıca çoğunluktadır; % 86.5. Olayı gerçekçi bulan çocukların sayısı, her iki okulda da eşittir. Kararsız kalanlar ise Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’da fazladır.

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusunu cevaplayan okul grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, Çankaya İ.Ö.O. ve Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 25’er kişi (her iki okulun da % 15.4’ü) “Evet”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 17 (okulun % 32.7’si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 20 kişi (okulun % 38.5’i) “Hayır”; Çankaya İ.Ö.O.’dan 10 (okulun % 19.2’si), Ahmet Yesevi İ.Ö.O.’dan 7 kişi (okulun % 13.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, her iki okulda eşittir. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları ise iki okulda da yakındır. Kararsız kalan çocuklar, Çankaya İ.Ö.O.’da daha fazladır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

C. CİNSİYETE GÖRE

Erkek çocukların, kız çocuklara oranla televizyondaki şiddetten daha fazla etkilendiğinden (Tamer, 1983; Yavuzer, 2003b) ve Feshbach’ın, yaptığı on dört araştırmanın dokuzunda, erkek çocukların saldırganlığa daha yatkın olduğuna dair kanıt elde etmesinden (Yavuzer, 2003b) hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile cinsiyetleri arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

Örneklem grubundaki kız ve erkek çocukların sayıları birbirine eşittir. 104 kişilik grupta 52 kız, 52 erkek çocuk bulunmaktadır.

TABLO 15
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	13	25	14	52
		Yüzde	25,0%	48,1%	26,9%	100,0%
	erkek	Sayı	16	21	15	52
		Yüzde	30,8%	40,4%	28,8%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	29	104
		Yüzde	27,9%	44,2%	27,9%	100,0%

χ^2 : 0,69; df: 2; p: 0,707

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 13 kişi, erkek grubundan 16 kişi “Evet”; kız grubundan 25 kişi, erkek grubundan 21 kişi “Hayır”; kız grubundan 14 kişi, erkek grubundan 15 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissedenden kız ve erkek sayısı birbirine yakındır; % 25 ve % 30.8. Kendini rahatlamış hissetmeyen kız ve erkek sayısı ile kararsız kalan kız ve erkek sayısı da birbirine yakındır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı her iki grupta da çoğunluktadır.

TABLO 16
ÇOCUKLARIN ÖLÜM SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	33	19	0	52
		Yüzde	63,5%	36,5%	,0%	100,0%
	erkek	Sayı	19	28	5	52
		Yüzde	36,5%	53,8%	9,6%	100,0%
Toplam		Sayı	52	47	5	104
		Yüzde	50,0%	45,2%	4,8%	100,0%

χ^2 : 10,49; df: 2; p: 0,005

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında 0,005 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, kız grubundan 33 kişi, erkek grubundan 19 kişi “Evet”; kız grubundan 19 kişi, erkek grubundan 28 kişi “Hayır”; erkek grubundan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (52 kişi). Dağılıma kız-erkek açısından bakıldığında, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler kız çocuklar çoğunluktadır. Erkek çocukların çoğunluğu, bu sahnelerden olumsuz etkilenmediklerini söylemişlerdir. Bu soruda kararsız kalan kız çocuk yokken, erkek çocukların 5'i kararsız kaldığını söylemiştir. Bu durum, erkek çocukların şiddet sahnelerini kanıksadığını göstermektedir.

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyormusunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 15 kişi (kız grubunun % 28.8’i), erkek grubundan 20 kişi (erkek grubunun % 38.5’i) “Evet”; kız grubundan 30 kişi (kız grubunun % 57.7’si), erkek grubundan 29 kişi (erkek grubunun % 55.8’i) “Hayır”; kız grubundan 7 kişi (kız grubunun % 13.5’i), erkek grubundan 3 kişi (erkek grubunun % 5.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit eden erkek çocuklar, kız çocuklarından fazladır. Bu sahneleri taklit etmediğini söyleyen kız ve erkek çocukların sayısı ise birbirine yakındır. Kızlar ise bu konuda daha kararsız kalmışlardır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (59 kişi).

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 23 kişi (kız grubunun % 44.2’si), erkek grubundan 13 kişi (erkek grubunun % 25’i) “Evet”; kız grubundan 20 kişi (kız grubunun % 38.5’i), erkek grubundan 32 kişi (erkek grubunun % 61.5’i) “Hayır”; kız grubundan 9 kişi (kız grubunun % 17.3’i), erkek grubundan 7 kişi (erkek grubunun % 13.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen kız çocukların sayısı, erkeklere göre fazladır. Olumsuz etkilenmediklerini söyleyen kız çocukların sayısı, erkeklere göre daha azdır. Yani kız çocukların, erkek çocuklara göre daha fazla etkilendikleri görülmektedir. Kararsız kalan çocukların sayısı iki grupta da yakındır. Ancak toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır (52 kişi).

TABLO 17
 ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİ KARŞISINDA
 RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	7	44	1	52
		Yüzde	13,5%	84,6%	1,9%	100,0%
	erkek	Sayı	3	41	8	52
		Yüzde	5,8%	78,8%	15,4%	100,0%
Toplam		Sayı	10	85	9	104
		Yüzde	9,6%	81,7%	8,7%	100,0%

χ^2 : 7,15; df: 2; p: 0,028

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında 0,028 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, kız grubundan 7 kişi, erkek grubundan 3 kişi “Evet”; kız grubundan 44 kişi, erkek grubundan 41 kişi “Hayır”; kız grubundan 1 kişi, erkek grubundan 8 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Yüzde dağılımına baktığımızda, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında kız ve erkek grupları açısından baktığımızda kendini rahatlamış hisseden kız çocuklar erkek çocuklardan daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı da erkek grubunda fazladır. Sonuç olarak, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuklar çoğunluktadır.

TABLO 18
ÇOCUKLARIN AİLESİ TARAFINDAN AŞAĞILANAN ÇOCUKLARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	41	7	4	52
		Yüzde	78,8%	13,5%	7,7%	100,0%
	erkek	Sayı	23	15	14	52
		Yüzde	44,2%	28,8%	26,9%	100,0%
Toplam		Sayı	64	22	18	104
		Yüzde	61,5%	21,2%	17,3%	100,0%

χ^2 : 13,52; df: 2; p: 0,001

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırır, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında 0,001 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, kız grubundan 41 kişi, erkek grubundan 23 kişi “Evet”; kız grubundan 7 kişi, erkek grubundan 15 kişi “Hayır”; kız grubundan 4 kişi, erkek grubundan 14 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen kız çocuklar, erkek çocuklardan fazladır. Etkilenmeyen erkek çocuklar da kız çocuklardan fazladır. Bu soruda en fazla kararsız kalan grup, erkek grubudur. Toplama bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

TABLO 19
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CİNSİYET	kız	Sayı	32	12	8	52
		Yüzde	61,5%	23,1%	15,4%	100,0%
	erkek	Sayı	35	9	8	52
		Yüzde	67,3%	17,3%	15,4%	100,0%
Toplam		Sayı	67	21	16	104
		Yüzde	64,4%	20,2%	15,4%	100,0%

χ^2 : 0,56; df: 2; p: 0,755

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 32 kişi, erkek grubundan 35 kişi “Evet”; kız grubundan 12 kişi, erkek grubundan 9 kişi “Hayır”; kız grubundan 8 kişi, erkek grubundan 8 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların sayısı birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocuklar ise kız grubunda fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, her iki okulda da eşittir. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocuklar, çoğunluktadır.

TABLO 20
ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİ CEZALANDIRMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	7	35	10	52
		Yüzde	13,5%	67,3%	19,2%	100,0%
	erkek	Sayı	3	36	13	52
		Yüzde	5,8%	69,2%	25,0%	100,0%
Toplam		Sayı	10	71	23	104
		Yüzde	9,6%	68,3%	22,1%	100,0%

χ^2 : 2,005; df: 2; p: 0,367

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 7 kişi, erkek grubundan 3 kişi “Evet”; kız grubundan 35 kişi, erkek grubundan 36 kişi “Hayır”; kız grubundan 10 kişi, erkek grubundan 13 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan kız çocuk sayısı erkek çocuklardan fazladır. Hem doğru bulmayan, hem de kararsız kalan çocukların sayısı, iki grupta da birbirine yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.3).

TABLO 21
ÇOCUKLARIN FİMLERİ SEVMESELER DE ARKADAŞLARI İÇİN
İZLEYİP İZLEMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CİNSİYET	kız	Sayı	12	33	7	52
		Yüzde	23,1%	63,5%	13,5%	100,0%
	erkek	Sayı	22	28	2	52
		Yüzde	42,3%	53,8%	3,8%	100,0%
Toplam		Sayı	34	61	9	104
		Yüzde	32,7%	58,7%	8,7%	100,0%

χ^2 : 6,12; df: 2; p: 0,047

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları grupları arasında 0,047 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0,05$). Soruya, kız grubundan 12 kişi, erkek grubundan 22 kişi “Evet”; kız grubundan 33 kişi, erkek grubundan 28 kişi “Hayır”; kız grubundan 7 kişi, erkek grubundan 2 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı, erkek grubunda fazladır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da kız grubunda fazladır. Kararsız kalan çocuk sayısı, kızlarda fazladır. Erkek çocukların, kız çocuklardan bu tür sahneleri daha çok taklit ettikleri sonucunu çıkarmak mümkündür. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 8 kişi (kız grubunun % 15.4’ü), erkek grubundan 11 kişi (erkek grubunun % 21.2’si) “Evet”; kız grubundan 40 kişi (kız grubunun % 76.9’u), erkek grubundan 30 kişi (erkek grubunun % 57.7’si) “Hayır”; kız grubundan 4 kişi (kız grubunun % 7.7’si), erkek grubundan 11 kişi (erkek grubunun % 21.2’si) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler. Ancak, kız ve erkek grupları açısından bakılınca, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocuklar ile kararsız kalan çocuklar, erkek grubunda fazladır. Güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocuklar da kız grubunda fazladır. Erkek çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra dünyada sadece güçlülerin kazandığını da fazla düşünmektedirler.

TABLO 22

ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	0	52	0	52
		Yüzde	,0%	100,0%	,0%	100,0%
	erkek	Sayı	1	49	2	52
		Yüzde	1,9%	94,2%	3,8%	100,0%
Toplam		Sayı	1	101	2	104
		Yüzde	1,0%	97,1%	1,9%	100,0%

χ^2 : 3,08; df: 2; p: 0,213

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark

bulunmamıştır. Soruya, erkek grubundan 1 kişi “Evet”; kız grubunun tamamı, erkek grubunun 49’u “Hayır”; erkek grubundan 2 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, erkek grubundadır. Yine kararsız kalan iki çocuk da erkek grubunda yer almaktadır. Genele bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 23
ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	3	41	8	52
		Yüzde	5,8%	78,8%	15,4%	100,0%
	erkek	Sayı	8	37	7	52
		Yüzde	15,4%	71,2%	13,5%	100,0%
Toplam		Sayı	11	78	15	104
		Yüzde	10,6%	75,0%	14,4%	100,0%

χ^2 : 2,54; df: 2; p: 0,280

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 3 kişi, erkek grubundan 8 kişi “Evet”; kız grubundan 41 kişi, erkek grubundan 37 kişi “Hayır”; kız grubundan 8 kişi, erkek grubundan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuklar, erkek grubunda daha fazladır. Doğru bulmayan çocuklar, kız

grubunda fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, iki grupta yakındır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 75).

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız ve erkek grubundan 2’şer kişi (her iki grubun da % 3.8’i) “Evet”; kız grubundan 46 kişi (kız grubunun % 88.5’i), erkek grubundan 44 kişi (erkek grubunun % 84.6’sı) “Hayır”; kız grubundan 4 kişi (kız grubunun % 7.7’si), erkek grubundan 6 kişi (erkek grubunun % 11.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, sayıca çoğunluktadır; % 86.5. Olayı gerçekçi bulan çocukların sayısı, her iki grupta da eşittir. Kararsız kalanlar ise erkek grubunda fazladır.

TABLO 24
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
CINSİYET	kız	Sayı	21	19	12	52
		Yüzde	40,4%	36,5%	23,1%	100,0%
	erkek	Sayı	29	18	5	52
		Yüzde	55,8%	34,6%	9,6%	100,0%
Toplam		Sayı	50	37	17	104
		Yüzde	48,1%	35,6%	16,3%	100,0%

χ^2 : 4,18; df: 2; p: 0,123

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren kız ve erkek grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruya, kız grubundan 21 kişi (kız grubunun % 40.4’ü), erkek grubundan 29 kişi (erkek grubunun % 55.8’i) “Evet”; kız grubundan 19 kişi (kız grubunun % 36.5’i), erkek grubundan 18 kişi (erkek grubunun % 34.6’sı) “Hayır”; kız grubundan 12 kişi (kız grubunun % 23.1’i), erkek grubundan 5 kişi (erkek grubunun % 9.6’sı) “Kararsızım” şeklinde cevap vermiştir.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, erkek grubunda daha fazladır. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları, iki grupta yakındır. Kararsız kalan kız çocuklar, erkeklerin iki katından fazladır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

D. EBEVEYNLERİN HAYATTA OLUP OLMAMALARINA GÖRE

Anne veya baba yoksunluğunun, çocuğun duygusal yaşamını olumsuz etkilediğinden ve anne-babadan yoksun olan çocuğun, izlediği televizyon programlarındaki şiddet öğelerine karşı daha savunmasız olabileceği (Yavuzer, 2003a) gerekçelerinden hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ebeveynlerin hayatta olup olmamaları arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

TABLO 25
ÇOCUKLARIN AİLE DURUMUNUN
ÖRNEKLEM GRUBU İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
anne baba sağ	100	96,2
anne ölmüş	1	1,0
baba ölmüş	3	2,9
Toplam	104	100,0

Örneklem grubundaki anne ve babası sağ olan çocuklar, toplam 100 kişidir. Annesi ölmüş çocuk 1, babası ölmüş çocuklar ise 3 kişidir. Ancak, gruptaki birey sayısının yetersizliği, bu soru üzerinde test uygulanmasına olanak vermemiştir

E. ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI AİLE TİPİNE GÖRE

Çocuğun içinde yetiştiği ailenin ana-baba bir arada (patriyarkal) ya da parçalanmış bir aile biçiminde olmasının, çocuğun ruhsal gelişimi için önemli olduğu (Yavuzer, 2003a), parçalanmış bir ailede yaşayan çocuğun, toplumsal gelişmede gecikme ve saldırganlık gibi olumsuz davranışlarda bulunduğu (Yavuzer, 2003a) ve incelenen hükümlü gençler grubunun % 40'ının, parçalanmış veya eksik aileden geldiği (Yavuzer, 2003a) gerekçelerinden hareketle, *“Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile çekirdek veya parçalanmış (boşanmış) ailede yaşıyor olmaları arasında bir ilişki var mıdır?”*, şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

TABLO 26
ÇOCUKLARIN YAŞADIĞI AİLE TİPİNİN
ÖRNEKLEM GRUBU İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
anne baba evli	102	98,1
anne baba boşanmış	2	1,9
Toplam	104	100,0

Çocukların % 98,1'inin anne ve babasının evli, % 1,9'nun ailesinin boşanmış olduğu görülmüştür. Gruplardaki birey sayısının yetersizliği, bu soru üzerinde de test uygulanmasına olanak vermemiştir

F. ANNENİN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE

Öğrenim durumu yüksek olan bir annenin, çocuğa yaklaşımında şiddete başvurmayacağı düşünülmüştür. Öğrenim düzeyi düşük ve sürekli şiddete başvuran bir annenin yetiştirdiği çocuğun da şiddeti kanıksayacağını, bu yüzden de diğer çizgi filmdeki şiddet sahnelerinden fazla etkilenmeyeceği (Mutlu, 1999; Tekinalp, 2003) gerekçesinden hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile annenin eğitim durumu arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

TABLO 27
ANNENİN EĞİTİM DURUMUNUN
ÖRNEKLEM GRUBU İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
Lise ve altı	64	62.1
Üniversite ve üstü	39	37.8
Toplam	103	100

Anneleri lise mezunu ve altı olan çocuklar, örneklem grubunun % 62.1'ini, üniversite mezunu ve üstü olan çocuklar, örneklem grubunun % 37.8'ini oluşturmaktadır.

TABLO 28
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	17	33	14	64
		Yüzde	26,6%	51,6%	21,9%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	12	13	14	39
		Yüzde	30,8%	33,3%	35,9%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	28	103
		Yüzde	28,2%	44,7%	27,2%	100,0%

χ^2 : 3,70; df: 2; p: 0, 157

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 17, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 12 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise

mezunu ve altı olan çocuklardan 33, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 13 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 14, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 14 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuk sayısı çoğunluktadır; % 51.6. Kararsız kalan çocuk sayısı, üniversite ve üstü grubunda fazladır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı çoğunluktadır.

TABLO 29
ÇOCUKLARIN ÖLÜM SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	36	27	1	64
		Yüzde	56,3%	42,2%	1,6%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	16	20	3	39
		Yüzde	41,0%	51,3%	7,7%	100,0%
Toplam		Sayı	52	47	4	103
		Yüzde	50,5%	45,6%	3,9%	100,0%

χ^2 : 3,89; df: 2; p: 0, 143

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 36, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 16 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 27,

annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 20 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 1, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (52 kişi). Dağılıma annelerinin eğitim durumu açısından bakıldığında, annelerinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklar, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden daha fazla olumsuz etkilenmekte, annelerinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklar daha az etkilenmektedirler.

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyormusunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 24 (lise mezunu ve altı grubunun % 37.5’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 10 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 25.6’sı) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 34 (lise mezunu ve altı grubunun % 53.1’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 25 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 64.1’i) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 6 (lise mezunu ve altı grubunun % 9.4’ü), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 4 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 10.3’ü) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında annelerinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklar, çizgi filmlerdeki sahneleri daha çok taklit etmektedirler. Annelerinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocukların, çizgi filmlerdeki sahneleri daha az taklit ettikleri görülmektedir. Kararsız kalan çocukların yüzdesi, iki grupta da yakındır. Toplama

bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (59 kişi).

TABLO 30
ÇOCUKLARIN VURMA SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	21	32	11	64
		Yüzde	32,8%	50,0%	17,2%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	15	20	4	39
		Yüzde	38,5%	51,3%	10,3%	100,0%
Toplam		Sayı	36	52	15	103
		Yüzde	35,0%	50,5%	14,6%	100,0%

χ^2 : 1,02; df: 2; p: 0, 598

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 21, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 15 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 32, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 20 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 11, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların sayısı, iki grupta da yakındır. Olumsuz etkilenmediklerini söyleyen çocuklar da yakın sayıdadırlar. Annelerinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklar daha çok kararsızlık yaşamışlardır. Ancak toplam yüzde dağılımına

baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır (52 kişi).

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 7 (lise mezunu ve altı grubunun % 10.9’u), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 7.7’si) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 51 (lise mezunu ve altı grubunun % 79.7’si), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 33 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 84.6’sı) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 6 (lise mezunu ve altı grubunun % 9.4’ü), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 7.7’si) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında gruplar açısından baktığımızda, kendilerini rahatlamış hisseden çocuklar, annelerinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan grupta fazladır. Buna paralel olarak, kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı, annelerinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan grupta daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, ilk grupta fazladır. Hayvanların eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hisseden çocukların annelerinin, lise mezunu ve altı olan grupta yer aldıkları görülmektedir.

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırırsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 44 (lise mezunu ve altı grubunun % 68.8’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 19 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 48.7’si) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 10 (lise mezunu ve altı grubunun % 15.6’sı), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 12 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 30.8’i) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 10 (lise mezunu ve altı grubunun % 15.6’sı), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 8 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 20.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen grup, annelerinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan gruptur. Etkilenmediklerini söyleyen çocuk yüzdesi, annelerinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan grupta fazladır. Bu soruda kararsız kalan çocuk yüzdesi, iki grupta da yakındır. Toplama bakıldığında ise filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

TABLO 31
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	40	13	11	64
		Yüzde	62,5%	20,3%	17,2%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	26	8	5	39
		Yüzde	66,7%	20,5%	12,8%	100,0%
Toplam		Sayı	66	21	16	103
		Yüzde	64,1%	20,4%	15,5%	100,0%

χ^2 : 0,36; df: 2; p: 0, 834

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 40, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 26 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 13, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 8 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 11, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların yüzdesi iki grupta birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların yüzdesi de iki grupta eşittir. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocuklar, çoğunluktadır.

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 7 (lise mezunu ve altı grubunun % 10.9’u), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 7.7’si) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 45 (lise mezunu ve altı grubunun % 70.3’ü), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 25 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 64.1’i) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 12 (lise mezunu ve altı grubunun % 18.8’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 11 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 15.6’sı) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı iki grupta birbirine yakındır. Doğru bulmayan çocukların sayısı da iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68).

TABLO 32
ÇOCUKLARIN FİMLERİ SEVMESELER DE ARKADAŞLARI İÇİN
İZLEYİP İZLEMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	21	37	6	64
		Yüzde	32,8%	57,8%	9,4%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	12	24	3	39
		Yüzde	30,8%	61,5%	7,7%	100,0%
Toplam		Sayı	33	61	9	103
		Yüzde	32,0%	59,2%	8,7%	100,0%

χ^2 : 0,167; df: 2; p: 0, 920

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 21, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 12 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 37, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 24 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 6, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı iki grupta da yakındır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da kız grubunda fazladır. Kararsız kalan çocuk sayısında da iki grup arasında fazla fark yoktur. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 13 (lise mezunu ve altı grubunun % 20.3’ü), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 6 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 15.4’ü) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 42 (lise mezunu ve altı grubunun % 65.6’sı), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 28 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 71.8’i) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 9 (lise mezunu ve altı grubunun % 14.16’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 5 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 12.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 68). Dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocukların sayısı, iki grupta da yakındır. Güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocukların sayısı da gruplarda yakındır.

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 1 (lise mezunu ve altı grubunun % 1.6’sı) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 62 (lise mezunu ve altı grubunun % 96.9’u), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 38 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 97.4’ü) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 1 (lise mezunu ve altı grubunun % 1.6’sı), annesinin eğitim

durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 1 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 1.6'sı) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı grubundadır. İki grupta da birer çocuk kararsız kalmışlardır. Genel yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 33
ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	7	49	8	64
		Yüzde	10,9%	76,6%	12,5%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	4	28	7	39
		Yüzde	10,3%	71,8%	17,9%	100,0%
Toplam		Sayı	11	77	15	103
		Yüzde	10,7%	74,8%	14,6%	100,0%

χ^2 : 0,578; df: 2; p: 0, 749

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 7, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 4 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 49, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 28 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuk yüzdesi, iki grupta eşittir. Doğru bulmayan çocuk sayısı ise iki grupta yakındır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 74.8).

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 3 (lise mezunu ve altı grubunun % 4.7’si), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 1 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 2.6’sı) “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 53 (lise mezunu ve altı grubunun % 82.8’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 36 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 92.3’ü) “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8 (lise mezunu ve altı grubunun % 12.5’i), annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 2 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 5.1’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü grubunda fazladır % 93.3.

TABLO 34
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
ANNENİN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	32	22	10	64
		Yüzde	50,0%	34,4%	15,6%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	17	15	7	39
		Yüzde	43,6%	38,5%	17,9%	100,0%
Toplam		Sayı	49	37	17	103
		Yüzde	47,6%	35,9%	16,5%	100,0%

χ^2 : 0,401; df: 2; p: 0, 818

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, annenin eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 32, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 17 kişi “Evet”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 22, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 15 kişi “Hayır”; annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 10, annesinin eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, annesinin eğitim durumu lise mezunu ve altı grubunda daha fazladır. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları, iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

G. BABANIN EĞİTİM DURUMUNA GÖRE

Annenin eğitim durumu araştırma sorusundaki gerekçelere ek olarak, ailenin çocuk üzerindeki etkisinin son derece önemli olduğu (Yavuzer, 2003a) ve çocuğun, kendine model alabileceği bir aile üyesine gereksinim duyduğu (Yavuzer, 2003b) gerekçelerinden hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile babanın eğitim durumu arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

TABLO 35
BABANIN EĞİTİM DURUMUNUN ÖRNEKLEM GRUBU
İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
Lise ve altı	45	43.6
Üniversite ve üstü	58	56.3
Toplam	103	100

Örneklem grubundaki çocukların 45’inin babası lise mezunu ve altı, 58’i de üniversite mezunu ve üstüdür.

TABLO 36
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	12	23	10	45
		Yüzde	26,7%	51,1%	22,2%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	17	22	19	58
		Yüzde	29,3%	37,9%	32,8%	100,0%
Toplam		Sayı	29	45	29	103
		Yüzde	28,2%	43,7%	28,2%	100,0%

χ^2 : 2,07; df: 2; p: 0,355

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 12, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 17 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 23, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 22 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 10, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 19 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocukların çoğunun babasının eğitim durumu, lise mezunu ve altıdır % 51.1. Kararsız kalan çocuk sayısı ise üniversite ve üstü grubunda fazladır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı çoğunluktadır.

TABLO 37
ÇOCUKLARIN ÖLÜM SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	31	14	0	45
		Yüzde	68,9%	31,1%	,0%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	20	33	5	58
		Yüzde	34,5%	56,9%	8,6%	100,0%
Toplam		Sayı	51	47	5	103
		Yüzde	49,5%	45,6%	4,9%	100,0%

χ^2 : 13,63; df: 2; p: 0, 001

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında 0.001 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 31, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 20 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 14, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 33 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (51 kişi). Dağılıma, babalarının eğitim durumu açısından bakıldığında, babalarının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklar, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden daha fazla olumsuz etkilenmekte, babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklar daha az etkilenmektedirler.

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 16 (lise mezunu ve altı grubunun % 35.6’sı), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 19 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 32.8’i) “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 24 (lise mezunu ve altı grubunun % 53.3’ü), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 34 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 58.6’sı) “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 5 (lise mezunu ve altı grubunun % 11.1’i), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 5 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 8.6’sı) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit eden çocuk sayısı iki grupta yakındır. Taklit etmeyen çocuklar da iki grupta yakın sayıdadır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (58 kişi).

TABLO 38
ÇOCUKLARIN VURMA SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	18	19	8	45
		Yüzde	40,0%	42,2%	17,8%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	17	33	8	58
		Yüzde	29,3%	56,9%	13,8%	100,0%
Toplam		Sayı	35	52	16	103
		Yüzde	34,0%	50,5%	15,5%	100,0%

χ^2 : 2,19; df: 2; p: 0,334

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 18, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 17 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 19, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 33 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 8 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların sayısı, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı grubunda fazladır; % 40. Olumsuz etkilenmediklerini söyleyen çocukların çoğunluğu da babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü grubundadır. Soruda, babalarının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklar daha fazla kararsız kalmışlardır. Ancak toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır (52 kişi).

TABLO 39
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİ KARŞISINDA
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	8	34	3	45
		Yüzde	17,8%	75,6%	6,7%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	2	50	6	58
		Yüzde	3,4%	86,2%	10,3%	100,0%
Toplam	Sayı		10	84	9	103
	Yüzde		9,7%	81,6%	8,7%	100,0%

χ^2 : 6,10; df: 2; p: 0, 047

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında 0.047 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 2 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 34, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 50 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 84 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında gruplar açısından baktığımızda, kendilerini rahatlamış hisseden çocuklar, babalarının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan grupta fazladır. Buna paralel olarak, kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı, babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan grupta daha fazladır; % 81.6. Kararsız kalan çocukların sayısı, ikinci grupta fazladır. Hayvanların eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hisseden çocukların, babalarının, lise mezunu ve altı olan grupta daha fazla yer aldıkları görülmektedir.

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırırsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 30 (lise mezunu ve altı grubunun % 66.7’si), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 33 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 56.9’u) “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8 (lise mezunu ve altı grubunun % 17.8’i), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 14 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 24.1’i) “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 7 (lise mezunu ve altı grubunun % 15.6’sı), babasının eğitim

durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 11 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 19'u) "Kararsızım" şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen grup, babalarının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan gruptur. Etkilenmediklerini söyleyen çocuk yüzdesi, babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan grupta fazladır. Bu soruda kararsız kalan çocuk yüzdesi, ikinci grupta daha fazladır. Toplama bakıldığında ise filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

TABLO 40
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	29	7	9	45
		Yüzde	64,4%	15,6%	20,0%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	37	14	7	58
		Yüzde	63,8%	24,1%	12,1%	100,0%
Toplam		Sayı	66	21	16	103
		Yüzde	64,1%	20,4%	15,5%	100,0%

χ^2 : 1,94; df: 2; p: 0, 378

"İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?" sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 29, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 37 kişi "Evet"; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 7, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 14 kişi "Hayır"; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan

çocuklardan 9, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların yüzdesi iki grupta birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların yüzdesi de ikinci grupta daha fazladır. Toplam yüzde dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 6 (lise mezunu ve altı grubunun % 13.3’ü), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 4 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 6.9’u) “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 27 (lise mezunu ve altı grubunun % 60’ı), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 44 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 75.9’u) “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 12 (lise mezunu ve altı grubunun % 26.7’si), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 10 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 17.2’si) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan grupta daha fazladır. Buna paralel olarak, doğru bulmayan çocuk sayısı, ikinci grupta fazladır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.9).

TABLO 41
ÇOCUKLARIN FİMLERİ SEVMESELER DE ARKADAŞLARI İÇİN
İZLEYİP İZLEMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	15	25	5	45
		Yüzde	33,3%	55,6%	11,1%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	18	36	4	58
		Yüzde	31,0%	62,1%	6,9%	100,0%
Toplam		Sayı	33	61	9	103
		Yüzde	32,0%	59,2%	8,7%	100,0%

χ^2 : 0,73; df: 2; p: 0, 691

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmesiniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 15, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 18 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 25, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 36 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 5, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı iki grupta da yakındır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da ikinci grupta fazladır. Kararsız kalan çocuklar, ilk grupta daha fazladır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 10 (lise mezunu ve altı grubunun % 22.2’si), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 9 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 15.5’i) “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 26 (lise mezunu ve altı grubunun % 57.8’i), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 43 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 74.1’i) “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 9 (lise mezunu ve altı grubunun % 20’si), babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 6 kişi (üniversite mezunu ve üstü grubunun % 10.3’ü) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 67). Dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocukların sayısı, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı grubunda daha fazla, buna paralel olarak da güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocukların sayısı bu grupta daha azdır.

TABLO 42
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	1	44	0	45
		Yüzde	2,2%	97,8%	,0%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	0	56	2	58
		Yüzde	,0%	96,6%	3,4%	100,0%
Toplam		Sayı	1	100	2	103
		Yüzde	1,0%	97,1%	1,9%	100,0%

χ^2 : 2,84; df: 2; p: 0, 241

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 1 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 44, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 56 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 2 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı grubundadır. Kararsız kalan iki çocuk, ikinci grupta yer almaktadır. Genel yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 43

ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	8	31	6	45
		Yüzde	17,8%	68,9%	13,3%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	3	46	9	58
		Yüzde	5,2%	79,3%	15,5%	100,0%
Toplam		Sayı	11	77	15	103
		Yüzde	10,7%	74,8%	14,6%	100,0%

χ^2 : 4,22; df: 2; p: 0, 121

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır.

Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 3 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 31, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 46 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 6, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 9 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuk yüzdesi, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı grubunda fazladır. Buna paralel olarak, doğru bulmayan çocuk sayısı ikinci grupta fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 74.8).

TABLO 44
ÇOCUKLARIN ÇİZGİ FİLM KAHRAMANLARINI GERÇEKÇİ
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	2	35	8	45
		Yüzde	4,4%	77,8%	17,8%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	2	54	2	58
		Yüzde	3,4%	93,1%	3,4%	100,0%
Toplam		Sayı	4	89	10	103
		Yüzde	3,9%	86,4%	9,7%	100,0%

χ^2 : 6,11; df: 2; p: 0, 047

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında 0.047 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Soruyu, her iki grupta yer alan çocuklardan 2’şer kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 35, babasının eğitim durumu üniversite

mezunu ve üstü olan çocuklardan 54 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 8, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 2 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü grubunda fazladır % 93.1. Doğru bulan çocuk sayısı, iki grupta yakındır. Kararsız kalan çocukların çoğunluğu ise ilk grupta fazladır.

TABLO 45
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
BABANIN EĞİTİMİ	Lise ve altı	Sayı	22	16	7	45
		Yüzde	48,9%	35,6%	15,6%	100,0%
	Üniversite ve üstü	Sayı	28	20	10	58
		Yüzde	48,3%	34,5%	17,2%	100,0%
Toplam		Sayı	50	36	17	103
		Yüzde	48,5%	35,0%	16,5%	100,0%

χ^2 : 0,05; df: 2; p: 0, 973

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, babanın eğitim durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 22, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 28 kişi “Evet”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan çocuklardan 16, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 20 kişi “Hayır”; babasının eğitim durumu lise mezunu ve altı olan

çocuklardan 7, babasının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan çocuklardan 10 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, her iki grupta eşittir. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları, iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri izlerken eğlenen çocuklar çoğunluktadır.

H. AİLENİN ÇALIŞMA DURUMUNA GÖRE

Annesi çalışan çocuğun, çalışmayana göre şiddet sahnelerinden daha fazla etkilenebileceği ve anne-babanın sevgi ve ilgisinden yoksun olarak büyüyen çocuklarda, davranış ve uyum bozukluklarının gözlemlendiği (Yavuzer, 2003b) gerekçelerinden hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin çalışıp çalışmaması arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu oluşturulmuştur.

TABLO 46
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMUNUN ÖRNEKLEM GRUBU
İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
Baba çalışıyor	59	59
Her ikisi de çalışıyor	41	41
Toplam	100	100

Örneklem grubundaki çocukların 59'unun babası çalışmakta, 41'inin de hem annesi, hem babası çalışmaktadır.

TABLO 47
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	16	28	15	59
		Yüzde	27,1%	47,5%	25,4%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	12	17	12	41
		Yüzde	29,3%	41,5%	29,3%	100,0%
Toplam		Sayı	28	45	27	100
		Yüzde	28,0%	45,0%	27,0%	100,0%

χ^2 : 0,36; df: 2; p: 0, 833

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 16, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 12 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 28, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 17 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 15, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 12 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahat hissetmeyen çocukların çoğunluğunun babası çalışmaktadır. Kararsız kalan çocuk sayısı, hem annesi, hem babası çalışan grubunda fazladır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 32 (babası çalışan grubun % 54.2’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 17 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 41.5’i) “Evet”; babası çalışan çocuklardan 26 (babası çalışan grubun % 44.1’i), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 20 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 48.8’i) “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 1 (babası çalışan grubun % 1.7’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 9.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (49 kişi). Dağılıma, ailenin çalışma durumu açısından bakıldığında, babaları çalışan çocuklar, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden daha fazla olumsuz etkilenmekte, hem annesi, hem babası çalışan çocuklar daha az etkilenmektedirler.

TABLO 48
ÇOCUKLARIN FİLM SAHNELERİNİ TAKLİT EDİP
ETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	19	34	6	59
		Yüzde	32,2%	57,6%	10,2%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	14	23	4	41
		Yüzde	34,1%	56,1%	9,8%	100,0%
Toplam		Sayı	33	57	10	100
		Yüzde	33,0%	57,0%	10,0%	100,0%

χ^2 : 0,42; df: 2; p: 0,979

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyormusunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 19, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 14 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 34, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 23 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 6, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit eden çocuk yüzdesi, iki grupta yakındır. Çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocuklar da iki grupta yakın sayıdadır. Toplam yüzdeye bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (% 57).

TABLO 49
ÇOCUKLARIN VURMA SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	20	30	9	59
		Yüzde	33,9%	50,8%	15,3%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	14	21	6	41
		Yüzde	34,1%	51,2%	14,6%	100,0%
Toplam		Sayı	34	51	15	100
		Yüzde	34,0%	51,0%	15,0%	100,0%

χ^2 : 0,007; df: 2; p: 0, 996

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 20, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 14 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 30, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 21 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 9, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 6 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların sayısı, iki grupta da yakındır. Olumsuz etkilenemediklerini söyleyen çocuklar da yakın sayıdadırlar. Toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 6 (babası çalışan grubun % 10.2’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 3 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 7.3’ü)

“Evet”; babası çalışan çocuklardan 49 (babası çalışan grubun % 83.1’i), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 34 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 82.9’u) “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 4 (babası çalışan grubun % 6.8’i), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 9.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında gruplar açısından baktığımızda, kendilerini rahatlamış hisseden çocuklar, hem annesi, hem babası çalışan grupta fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı da bu grupta fazladır.

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırır, onu aşağılarsa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 37 (babası çalışan grubun % 62.7’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 23 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 56.1’i) “Evet”; babası çalışan çocuklardan 12 (babası çalışan grubun % 20.3’ü), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 10 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 24.4’ü) “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 10 (babası çalışan grubun % 16.9’u), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 8 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 19.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan daha fazla etkilenen grup, sadece babası çalışan gruptur. Etkilenmediklerini söyleyen çocuk yüzdesi, iki grupta yakındır. Bu soruda kararsız kalan çocuk yüzdesi, ikinci grupta daha fazladır. Toplama bakıldığında ise filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır; % 60.

TABLO 50
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	37	11	11	59
		Yüzde	62,7%	18,6%	18,6%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	26	10	5	41
		Yüzde	63,4%	24,4%	12,2%	100,0%
Toplam		Sayı	63	21	16	100
		Yüzde	63,0%	21,0%	16,0%	100,0%

χ^2 : 1,01; df: 2; p: 0,603

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 37, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 26 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 11, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 10 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 11, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların yüzdesi iki grupta birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların yüzdesi ikinci grupta fazladır. En fazla kararsız kalan grup, ilk gruptur. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocuklar, çoğunluktadır.

TABLO 51
ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİ CEZALANDIRMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	7	41	11	59
		Yüzde	11,9%	69,5%	18,6%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	3	28	10	41
		Yüzde	7,3%	68,3%	24,4%	100,0%
Toplam		Sayı	10	69	21	100
		Yüzde	10,0%	69,0%	21,0%	100,0%

χ^2 : 0,88; df: 2; p: 0, 642

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 7, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 3 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 41, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 28 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 11, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 10 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı, sadece babası çalışan çocuk grubunda daha fazladır. Doğru bulmayan çocukların sayısı da iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 69).

TABLO 52
ÇOCUKLARIN FİMLERİ SEVMESELER DE ARKADAŞLARI İÇİN
İZLEYİP İZLEMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	17	36	6	59
		Yüzde	28,8%	61,0%	10,2%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	16	24	1	41
		Yüzde	39,0%	58,5%	2,4%	100,0%
Toplam		Sayı	33	60	7	100
		Yüzde	33,0%	60,0%	7,0%	100,0%

χ^2 : 2,85; df: 2; p: 0, 240

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 17, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 16 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 36, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 24 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 6, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 1 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı ikinci grupta daha fazladır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların yüzdesi, iki grupta yakındır. Kararsız kalan çocukların çoğunluğu, sadece babası çalışan grupta yer almaktadır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler; % 60.

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 11 (babası çalışan grubun % 18,6’sı), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 7 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 17.1’i)

“Evet”; babası çalışan çocuklardan 38 (babası çalışan grubun % 64.4’ü), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 30 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 73.2’si) “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 10 (babası çalışan grubun % 16.9’u), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 9.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 68). Dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocukların sayısı, iki grupta da yakındır. Güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocukların sayısı, hem annesi, hem babası çalışan grupta daha fazladır. Bu soruda en fazla kararsızlık yaşayan grup, ilk gruptur.

TABLO 53
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	0	58	1	59
		Yüzde	,0%	98,3%	1,7%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	1	39	1	41
		Yüzde	2,4%	95,1%	2,4%	100,0%
Toplam		Sayı	1	97	2	100
		Yüzde	1,0%	97,0%	2,0%	100,0%

χ^2 : 1,53; df: 2; p: 0, 465

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 1 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 58, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 39 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 1, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 1 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, hem annesi, hem babası çalışan grubunda yer almaktadır. İki grupta da birer çocuk kararsız kalmıştır. Genel yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97).

TABLO 54
ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	7	41	11	59
		Yüzde	11,9%	69,5%	18,6%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	4	33	4	41
		Yüzde	9,8%	80,5%	9,8%	100,0%
Toplam		Sayı	11	74	15	100
		Yüzde	11,0%	74,0%	15,0%	100,0%

χ^2 : 1,76; df: 2; p: 0, 413

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 7, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 41, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 33 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 11, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuk yüzdesi, iki grupta yakındır. Doğru bulmayan çocuk sayısı ise hem annesi, hem babası çalışan grupta daha fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 74).

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 2 (babası çalışan grubun % 3.4’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 2 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 4.9’u) “Evet”; babası çalışan çocuklardan 51 (babası çalışan grubun % 86.4’ü), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 37 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 90.2’si) “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 6 (babası çalışan grubun % 10.2’si), hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 2 kişi (her ikisi de çalışan grubunun % 4.9’u) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocuklar, hem annesi, hem babası çalışan grubunda daha fazladır. Bu soruda kararsız kalan çocuk sayısının ise sadece babası çalışan grupta daha fazla yer aldığı görülmektedir.

TABLO 55
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
AİLENİN ÇALIŞMA DURUMU	baba çalışıyor	Sayı	27	20	12	59
		Yüzde	45,8%	33,9%	20,3%	100,0%
	her ikisi de çalışıyor	Sayı	21	16	4	41
		Yüzde	51,2%	39,0%	9,8%	100,0%
Toplam		Sayı	48	36	16	100
		Yüzde	48,0%	36,0%	16,0%	100,0%

χ^2 : 2,02; df: 2; p: 0,364

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, babası çalışan çocuklardan 27, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 21 kişi “Evet”; babası çalışan çocuklardan 20, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 16 kişi “Hayır”; babası çalışan çocuklardan 12, hem annesi, hem babası çalışan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, ikinci grupta daha fazladır. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları, iki grupta yakındır. Ancak bu soruda kararsız kalan çocukların yüzdesi, sadece babası çalışan grupta daha fazladır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

I. AİLENİN GELİR DÜZEYİNE GÖRE

Ailede gelir düzeyi düştükçe, şiddet görme oranının yükseldiğine ilişkin bir araştırma sonucundan (<http://www.kazete.com.tr/httpdocs/arsiv/2004/39/index.php?sayfa=hukuk2&bolum=haberler>) hareketle, “*Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin gelir düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?*” şeklinde bir araştırma sorusu hazırlanmıştır.

TABLO 56
GELİR DÜZEYİNİN ÖRNEKLEM GRUBU
İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
1 milyar ve altı	60	57.6
1 milyarın üstü	44	42.3
Toplam	104	100

Örneklem grubundaki çocukların 60'ının ailesinin gelir düzeyi 1 milyar TL ve altında, 44'ünün 1 milyar TL'nin üstündedir.

TABLO 57
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	15	31	14	60
		Yüzde	25,0%	51,7%	23,3%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	14	15	15	44
		Yüzde	31,8%	34,1%	34,1%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	29	104
		Yüzde	27,9%	44,2%	27,9%	100,0%

χ^2 : 3,25; df: 2; p: 0,197

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 15, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklardan 14 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 31, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklardan 15

kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 14, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 15 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocukların yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grupta daha fazladır; % 51.7. Kararsız kalan çocuk sayısı, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grupta fazladır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk yüzdesi çoğunluktadır.

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 33 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 55’i), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 19 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 43.2’si) “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 25 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 41.7’si), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 22 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun yarısı) “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 2 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 3.3’ü), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 3 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 6.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (52 kişi). Yüzde dağılımına gelir düzeyi açısından bakıldığında, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan

çocuklar, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden daha fazla olumsuz etkilenmekte, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklar daha az etkilenmektedirler.

TABLO 58
ÇOCUKLARIN FİLM SAHNELERİNİ TAKLİT EDİP
ETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	22	33	5	60
		Yüzde	36,7%	55,0%	8,3%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	13	26	5	44
		Yüzde	29,5%	59,1%	11,4%	100,0%
Toplam		Sayı	35	59	10	104
		Yüzde	33,7%	56,7%	9,6%	100,0%

χ^2 : 0,70; df: 2; p: 0, 705

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 22, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklardan 13 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 33, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklardan 26 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 5, ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocuklardan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altı olan çocuklar, çizgi filmlerdeki sahneleri daha çok taklit etmektedirler. ailesinin geliri 1 milyar TL'nin üstünde olan çocukların, çizgi filmlerdeki sahneleri daha az taklit ettikleri görülmektedir. Kararsız kalan çocukların

yüzdesi, iki grupta da yakındır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (59 kişi).

TABLO 59
ÇOCUKLARIN VURMA SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	19	31	10	60
		Yüzde	31,7%	51,7%	16,7%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	17	21	6	44
		Yüzde	38,6%	47,7%	13,6%	100,0%
Toplam		Sayı	36	52	16	104
		Yüzde	34,6%	50,0%	15,4%	100,0%

χ^2 : 0,58; df: 2; p: 0, 746

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 19, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 17 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 31, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 21 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 10, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 6 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların yüzdesi, ikinci grupta daha fazladır. Olumsuz etkilenmediklerini söyleyen çocukların yüzdesi ise yakındır. ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklar daha çok kararsızlık yaşamışlardır. Ancak toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır (52 kişi).

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 7 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 11.7’si), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 3 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 6.8’i) “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 47 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 78.3’ü), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 38 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 86.4’ü) “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 6 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 10’u), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 3 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 6.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında gruplar açısından baktığımızda, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklar, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde grubundan fazladır. Buna paralel olarak, kendilerini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı, babalarının eğitim durumu üniversite mezunu ve üstü olan grupta daha fazladır. Kararsız kalan çocukların sayısı, ilk grupta fazladır. Hayvanların eziyet edilmesi karşısında kendilerini rahatlamış hisseden çocukların ailelerinin gelirinin 1 milyar TL ve altında olduğu görülmektedir.

TABLO 60
ÇOCUKLARIN AİLESİ TARAFINDAN AŞAĞILANAN ÇOCUKLARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	39	12	9	60
		Yüzde	65,0%	20,0%	15,0%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	25	10	9	44
		Yüzde	56,8%	22,7%	20,5%	100,0%
Toplam		Sayı	64	22	18	104
		Yüzde	61,5%	21,2%	17,3%	100,0%

χ^2 : 0,80; df: 2; p: 0, 670

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 39, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 25 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 12, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 10 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 9, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 9 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen grup, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan gruptur. Bu soruda kararsız kalan çocuk yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grupta daha fazladır. Etkilenmediklerini söyleyen çocuk yüzdesi iki grupta da yakındır. Toplama bakıldığında ise filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

TABLO 61
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	40	8	12	60
		Yüzde	66,7%	13,3%	20,0%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	27	13	4	44
		Yüzde	61,4%	29,5%	9,1%	100,0%
Toplam		Sayı	67	21	16	104
		Yüzde	64,4%	20,2%	15,4%	100,0%

χ^2 : 5,37; df: 2; p: 0,068

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 40, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 27 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 8, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 13 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 12, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların yüzdesi iki grupta birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grupta daha fazladır. Kararsız kalan çocukların yüzdesi de bu grupta daha fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocuklar çoğunluktadır.

TABLO 62
ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİ CEZALANDIRMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	6	41	13	60
		Yüzde	10,0%	68,3%	21,7%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	4	30	10	44
		Yüzde	9,1%	68,2%	22,7%	100,0%
Toplam		Sayı	10	71	23	104
		Yüzde	9,6%	68,3%	22,1%	100,0%

χ^2 : 0,03; df: 2; p: 0, 983

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 6, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 4 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 41, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 30 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 13, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 10 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulan çocuk sayısı iki grupta birbirine yakındır. Doğru bulmayan çocukların sayısı eşittir. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.3).

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmesiniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 24 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 40’ı), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 10 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 22.7’si) “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 30 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 50’si), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 31 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 70.5’i) “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 6 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 10’u), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 3 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 6.8’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grupta daha fazladır. Buna paralel olarak, arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grupta daha fazladır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

TABLO 63
ÇOCUKLARIN DÜNYADA SADECE GÜÇLÜLERİN
KAZANDIĞINI DÜŞÜNÜP DÜŞÜNMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	15	36	9	60
		Yüzde	25,0%	60,0%	15,0%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	4	34	6	44
		Yüzde	9,1%	77,3%	13,6%	100,0%
Toplam		Sayı	19	70	15	104
		Yüzde	18,3%	67,3%	14,4%	100,0%

χ^2 : 4,67; df: 2; p: 0,097

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 15, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 4 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 36, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 34 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 9, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 6 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 67.3). Dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocukların sayısı, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grupta daha fazladır. Buna paralel olarak, güçlülerin kazanmadığını düşünen çocukların yüzdesi, aynı grupta diğerine göre daha azdır. Ailesinin geliri daha düşük olan çocuklar, dünyada sadece güçlülerin kazandığını daha fazla düşünmektedirler.

TABLO 64
ÇOCUKLARIN HAYVANLARA EZİYET EDİLMESİNİ DOĞRU
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	0	59	1	60
		Yüzde	,0%	98,3%	1,7%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	1	42	1	44
		Yüzde	2,3%	95,5%	2,3%	100,0%
Toplam		Sayı	1	101	2	104
		Yüzde	1,0%	97,1%	1,9%	100,0%

χ^2 : 1,43; df: 2; p: 0,488

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 1 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 59, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 42 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 1, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 1 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde grubundadır. İki grupta da birer çocuk kararsız kalmışlardır. Genel yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 65
ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	9	41	10	60
		Yüzde	15,0%	68,3%	16,7%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	2	37	5	44
		Yüzde	4,5%	84,1%	11,4%	100,0%
Toplam		Sayı	11	78	15	104
		Yüzde	10,6%	75,0%	14,4%	100,0%

χ^2 : 3,95; df: 2; p: 0, 138

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 9, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 2 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 41, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 37 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 10, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 5 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuk yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grupta daha fazladır. Buna paralel olarak, doğru bulmayan çocuk sayısı ikinci grupta daha fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 75).

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 4 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 6.7’si) “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 48 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 80’i), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 42 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 95.5’i) “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 8 (ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan grubun % 13.3’ü), ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 2 kişi (ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grubunun % 4.5’i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda, 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan hiçbiri, çizgi film kahramanlarının sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmamaktadır. Buna paralel olarak gerçekçi bulmayan çocukların yüzdesi, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan grupta daha fazladır % 95.5.

TABLO 66
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
GELİR	1 milyar ve altı	Sayı	30	22	8	60
		Yüzde	50,0%	36,7%	13,3%	100,0%
	1 milyarın üstü	Sayı	20	15	9	44
		Yüzde	45,5%	34,1%	20,5%	100,0%
Toplam		Sayı	50	37	17	104
		Yüzde	48,1%	35,6%	16,3%	100,0%

χ^2 : 0,94; df: 2; p: 0, 624

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin gelir düzeyi bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 30, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 20 kişi “Evet”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 22, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 15 kişi “Hayır”; ailesinin geliri 1 milyar TL ve altında olan çocuklardan 8, ailesinin geliri 1 milyar TL’nin üstünde olan çocuklardan 9 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların yüzdesi, iki grupta yakındır. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların sayıları da iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

J. ÇOCUĞA VERİLEN HARÇLIK MİKTARINA GÖRE

Ailenin gelir düzeyine ilişkin araştırma sorusuna bağlı olarak, “Şiddet içeren çizgi filmleri izleyen çocukların davranışları ile ailenin çocuğa verdiği harçlığın miktarı arasında bir ilişki var mıdır?” şeklinde bir araştırma sorusu hazırlanmıştır.

TABLO 67
HARÇLIK MİKTARININ ÖRNEKLEM GRUBU
İÇİNDE DAĞILIMI

	Sayı	Yüzde
Almıyor	31	29.8
Alıyor	73	70.1
Toplam	104	100

Örneklem grubundaki çocukların % 70.1'i harçlık almakta, 29.8'i ise harçlık almamaktadır.

TABLO 68
ÇOCUKLARIN DÖVÜLEN SUÇLU KARŞISINDA KENDİLERİNİ
RAHAT HİSSEDİP HİSSETMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	11	11	9	31
		Yüzde	35,5%	35,5%	29,0%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	18	35	20	73
		Yüzde	24,7%	47,9%	27,4%	100,0%
Toplam		Sayı	29	46	29	104
		Yüzde	27,9%	44,2%	27,9%	100,0%

χ^2 : 1,69; df: 2; p: 0,428

“Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 11, harçlık alan çocuklardan 18 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 11, harçlık alan çocuklardan 35 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 9, harçlık alan çocuklardan 20 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuk yüzdesi, harçlık almayan grupta çoğunluktadır. Kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk yüzdesi de bu sonuca paralel olarak harçlık alan grupta daha fazladır. Kararsız kalan çocuk yüzdeleri, iki grupta yakındır. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerde suçlu karakterlerin dövülmesi karşısında kendini rahatlamış hissetmeyen çocuk sayısı çoğunluktadır.

TABLO 69
ÇOCUKLARIN ÖLÜM SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

			B2			Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	15	15	1	31
		Yüzde	48,4%	48,4%	3,2%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	37	32	4	73
		Yüzde	50,7%	43,8%	5,5%	100,0%
Toplam		Sayı	52	47	5	104
		Yüzde	50,0%	45,2%	4,8%	100,0%

χ^2 : 0,35; df: 2; p: 0, 838

“İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar

arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 15, harçlık alan çocuklardan 37 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 15, harçlık alan çocuklardan 32 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 1, harçlık almayan çocuklardan 4 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, az bir farkla da olsa, filmlerde insanların birbirlerini öldürmelerinden olumsuz etkilenenler çocukların sayısı çoğunluktadır (52 kişi). Yüzde dağılımı açısından bakıldığında, olumsuz etkilenenler çocukların yüzdesi, iki grupta yakındır. Olumsuz etkilenmeyen çocukların yüzdesi de yakındır.

“Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 12 (harçlık almayan grubun % 38.7’si), harçlık alan çocuklardan 23 kişi (harçlık alan grubunun % 31.5’i) “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 16 (harçlık almayan grubun % 51.6’sı), harçlık alan çocuklardan 43 kişi (harçlık alan grubunun % 58.9’u) “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 3 (harçlık almayan grubun % 9.7’si), harçlık alan çocuklardan 7 kişi (harçlık alan grubunun % 10’u) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Cevapların dağılım yüzdesine bakıldığında harçlık almayan çocuklar, çizgi filmlerdeki sahneleri daha çok taklit etmektedirler. Buna paralel olarak, harçlık alan çocuklar, bu sahneleri daha az taklit etmektedirler. Kararsız kalan çocukların yüzdesi, iki grupta eşittir. Toplama bakıldığında, çizgi filmlerdeki sahneleri taklit etmeyen çocukların sayısı çoğunluktadır (59 kişi).

TABLO 70
ÇOCUKLARIN VURMA SAHNELERİNDEN
OLUMSUZ ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	9	17	5	31
		Yüzde	29,0%	54,8%	16,1%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	27	35	11	73
		Yüzde	37,0%	47,9%	15,1%	100,0%
Toplam		Sayı	36	52	16	104
		Yüzde	34,6%	50,0%	15,4%	100,0%

χ^2 : 0,62; df: 2; p: 0, 733

“İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 9, harçlık alan çocuklardan 27 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 17, harçlık alan çocuklardan 35 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 5, harçlık alan çocuklardan 11 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenen çocukların sayısı, ikinci grupta daha fazladır. Olumsuz etkilenmediklerini söyleyen çocukların yüzdesi ise harçlık almayan grupta daha fazladır. Toplam yüzde dağılımına baktığımızda, çizgi filmlerdeki vurma sahnelerinden olumsuz etkilenmeyen çocuklar çoğunluktadır (52 kişi).

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, ailenin çalışma durumu bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 3 (harçlık almayan grubun % 9.7’si), harçlık alan çocuklardan 7 kişi (harçlık alan grubunun % 9.6’sı) “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 25 (harçlık almayan grubun % 80.6’sı), harçlık alan çocuklardan 60 kişi (harçlık alan grubunun % 82.2’si) “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 3 (harçlık almayan grubun % 9.7’si), harçlık alan çocuklardan 6 kişi (harçlık alan grubunun % 8.2’si) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendini rahatlamış hisseden çocuklar, sayıca azınlıktadır. Bunun yanında gruplar açısından baktığımızda, kendilerini rahatlamış hisseden çocuklar, her iki grupta da yakındır. Kararsız kalan çocukların sayısı da iki grupta yakındır.

TABLO 71
ÇOCUKLARIN AİLESİ TARAFINDAN AŞAĞILANAN ÇOCUKLARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	21	3	7	31
		Yüzde	67,7%	9,7%	22,6%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	43	19	11	73
		Yüzde	58,9%	26,0%	15,1%	100,0%
Toplam		Sayı	64	22	18	104
		Yüzde	61,5%	21,2%	17,3%	100,0%

χ^2 : 3,73; df: 2; p: 0,154

“İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırırsa, onu aşağılasa, bundan etkilenir misiniz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan

çocuklardan 21, harçlık alan çocuklardan 43 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 3, harçlık alan çocuklardan 19 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 7, harçlık alan çocuklardan 11 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan daha fazla etkilenen grup, harçlık almayan gruptur. Buna paralel olarak, etkilenmediklerini söyleyen çocuk yüzdesi, harçlık alan grupta daha fazladır. Bu soruda kararsız kalan çocuk yüzdesi, ikinci grupta daha azdır. Toplama bakıldığında ise filmlerde aileleri tarafından aşağılanan çocuklardan etkilenen çocuklar sayıca çoğunluktadır.

TABLO 72
ÇOCUKLARIN KAVGA EDEN ANNE-BABALARDAN
ETKİLENİP ETKİLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam	
			evet	hayır	kararsızım		
HARÇLIK	Harçlık	Sayı	21	4	6	31	
	almıyor	Yüzde	67,7%	12,9%	19,4%	100,0%	
		Harçlık alıyor	Sayı	46	17	10	73
			Yüzde	63,0%	23,3%	13,7%	100,0%
Toplam		Sayı	67	21	16	104	
		Yüzde	64,4%	20,2%	15,4%	100,0%	

χ^2 : 1,69; df: 2; p: 0, 430

“İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 21, harçlık alan çocuklardan 46 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 4, harçlık alan

çocuklardan 17 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 6, harçlık alan çocuklardan 10 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

İzledikleri filmlerde, anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocukların yüzdesi iki grupta birbirine yakındır. Kendilerini huzursuz hissetmeyen çocukların yüzdesi ikinci grupta daha fazladır. Toplam dağılıma bakıldığında, filmlerdeki anne-baba kavgaları karşısında kendilerini huzursuz hisseden çocuklar, çoğunluktadır.

TABLO 73
ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRENCİLERİ CEZALANDIRMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	3	21	7	31
		Yüzde	9,7%	67,7%	22,6%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	7	50	16	73
		Yüzde	9,6%	68,5%	21,9%	100,0%
Toplam		Sayı	10	71	23	104
		Yüzde	9,6%	68,3%	22,1%	100,0%

χ^2 : 0,006; df: 2; p: 0, 997

“Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 3, harçlık alan çocuklardan 7 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 21, harçlık alan çocuklardan 50 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 7, harçlık alan çocuklardan 16 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu soruya verilen cevapların yüzde dağılımına bakıldığında, televizyondaki okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını

doğru bulan çocuk sayısı iki grupta eşittir. Doğru bulmayan çocukların sayısı da iki grupta çok yakındır. Toplama bakıldığında çocukların, okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru bulmadıkları görülmektedir (% 68.3).

“İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 11 (harçlık almayan grubun % 35.5'i), harçlık alan çocuklardan 23 kişi (harçlık alan grubunun % 31.5'i) “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 15 (harçlık almayan grubun % 48.4'ü), harçlık alan çocuklardan 46 kişi (harçlık alan grubunun % 63'ü) “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 5 (harçlık almayan grubun % 16.1'i), harçlık alan çocuklardan 4 kişi (harçlık alan grubunun % 5.5'i) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri, arkadaşları izlediği için izleyen çocukların sayısı iki grupta da yakındır. Arkadaşları izlediği için bu tür çizgi filmleri izlemeyen çocukların sayısı da harçlık alan grupta fazladır. Kararsız kalan çocuk yüzdesi en fazla ilk grupta yer almaktadır. Toplam yüzde dağılımına bakıldığında ise çocuklar, kavga-dövüş sahneleri içeren çizgi filmleri arkadaşları izlediği için izlememektedirler.

TABLO 74
ÇOCUKLARIN DÜNYADA SADECE GÜÇLÜLERİN
KAZANDIĞINI DÜŞÜNÜP DÜŞÜNMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	6	18	7	31
		Yüzde	19,4%	58,1%	22,6%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	13	52	8	73
		Yüzde	17,8%	71,2%	11,0%	100,0%
Toplam		Sayı	19	70	15	104
		Yüzde	18,3%	67,3%	14,4%	100,0%

χ^2 : 2,67; df: 2; p: 0,269

“Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 6, harçlık alan çocuklardan 13 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 18, harçlık alan çocuklardan 52 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 7, harçlık alan çocuklardan 8 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Toplam yüzde dağılımına bakıldığında çocuklar, çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünmemektedirler (% 67.3). Dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünen çocukların sayısı, iki grupta da yakındır. Güçlülerin kazandığını düşünmeyen çocukların sayısı ise harçlık almayan grupta fazladır.

“İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık alan çocuklardan 1 kişi (harçlık alan grubunun % 1.4’ü) “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 30 (harçlık almayan grubun % 96.8’i), harçlık alan çocuklardan 71 kişi (harçlık alan grubunun % 63’ü) “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 1 (harçlık almayan grubun % 3.2’si), harçlık alan çocuklardan 1 kişi (harçlık alan grubunun % 1.4’ü) “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulan tek çocuk, harçlık alan gruptadır. İki grupta da birer çocuk kararsız kalmışlardır. Genel yüzde dağılımına bakıldığında, hayvanlara eziyet edilmesini doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 97.1).

TABLO 75

ÇOCUKLARIN YARAMAZLIK YAPAN ÇOCUĞUN ODAYA KAPATILMASINI
DOĞRU BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	1	22	8	31
		Yüzde	3,2%	71,0%	25,8%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	10	56	7	73
		Yüzde	13,7%	76,7%	9,6%	100,0%
Toplam		Sayı	11	78	15	104
		Yüzde	10,6%	75,0%	14,4%	100,0%

χ^2 : 6,32; df: 2; p: 0, 042

“İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında 0.042 seviyesinde anlamlı fark bulunmuştur. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 1, harçlık alan çocuklardan 10 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 22, harçlık alan

çocuklardan 56 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 8, harçlık alan çocuklardan 7 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Filmlerde yaramazlık yapan çocukların odaya kapatılmasını doğru bulan çocuk yüzdesi, ikinci grupta fazladır. Doğru bulmayan çocuk yüzdesi ise iki grupta yakındır. Toplam dağılıma bakıldığında, annenin bu davranışını doğru bulmayan çocuklar çoğunluktadır (% 75).

TABLO 76
ÇOCUKLARIN ÇİZGİ FİLM KAHRAMANLARINI GERÇEKÇİ
BULUP BULMAMA DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	1	26	4	31
		Yüzde	3,2%	83,9%	12,9%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	3	64	6	73
		Yüzde	4,1%	87,7%	8,2%	100,0%
Toplam		Sayı	4	90	10	104
		Yüzde	3,8%	86,5%	9,6%	100,0%

χ^2 : 0,57; df: 2; p: 0, 749

“Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 1, harçlık alan çocuklardan 3 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 26, harçlık alan çocuklardan 64 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 4, harçlık alan çocuklardan 6 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Yüzde dağılımına baktığımızda çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi bulmayan çocukların yüzdesi çoğunluktadır (% 86.5).

TABLO 77
ÇOCUKLARIN İZLEDİKLERİ SAHNELERDE
EĞLENİP EĞLENMEME DURUMLARINA GÖRE DAĞILIMI

						Toplam
			evet	hayır	kararsızım	
HARÇLIK	Harçlık almıyor	Sayı	18	8	5	31
		Yüzde	58,1%	25,8%	16,1%	100,0%
	Harçlık alıyor	Sayı	32	29	12	73
		Yüzde	43,8%	39,7%	16,4%	100,0%
Toplam		Sayı	50	37	17	104
		Yüzde	48,1%	35,6%	16,3%	100,0%

χ^2 : 2,10; df: 2; p: 0,349

“Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?” sorusuna cevap veren gruplar arasında, çocuğa verilen harçlık bağlamında anlamlı fark bulunmamıştır. Soruyu, harçlık almayan çocuklardan 18, harçlık alan çocuklardan 32 kişi “Evet”; harçlık almayan çocuklardan 8, harçlık alan çocuklardan 29 kişi “Hayır”; harçlık almayan çocuklardan 5, harçlık alan çocuklardan 12 kişi “Kararsızım” şeklinde cevaplamıştır.

Bu tür sahneleri izlerken eğlenen çocukların sayısı, harçlık almayan grupta daha fazladır. Eğlenmediklerini söyleyen çocukların yüzdesi, ikinci grupta fazladır. Toplama bakıldığında ise bu sahneleri eğlendirici bulan çocuklar çoğunluktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Televizyonda yer alan şiddet öğelerinin, çocuklar üzerinde olumsuz etki bıraktığı, yapılan birçok deneysel araştırma ile sayılarca kez kanıtlanmıştır. Kuşkusuz her araştırmada olduğu gibi, bu araştırmada da çizgi filmin izletildiği mekan, zaman, atmosfer ve izleyicilerin psikolojik durumu, izleyicilerin bu filminden etkilenme düzeylerini olumlu veya olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak, deney ve kontrol gruplarında yer alan kişiler, bu faktörler dikkate alınmaksızın eşit kabul edilmiştir.

Örneklem grubu olarak, daha çok ortanın üstü ve yüksek düzeyli ailelerin çocuklarının öğrenim gördüğü Çankaya İlköğretim Okulu dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri ile ortanın üstü ve gecekondu tipi evlerde yaşayan ailelerin çocuklarının öğrenim gördüğü Ahmet Yesevi İlköğretim Okulu dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri seçilmiştir. Bu okullarda oluşturulan deney gruplarına çizgi film izlettirilmiş, bu çizgi filmin deney grubu üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla yapılan gözlem ve istatistiksel analizler sonucunda, aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

Bu çalışmada oluşturulan araştırma sorularından grup türü, okul, cinsiyet, babanın eğitimi ve çocuğa verilen harçlık bağlamında toplam on üç bağımlı değişkende anlamlı fark bulunmuştur;

Grup türü: 1, 3, 5 ve 12. sorular.

Okullar: 1. soru

Cinsiyet: 2, 5, 6, 9. sorular.

Babanın eğitim durumu: 2, 5 ve 13. sorular.

Harçlık: 12. soru.

Ebeveynlerin hayatta olup olmadıkları ve çocukların yaşadığı aile tipi araştırma sorularında sayı yetersizliğinden dolayı test yapılamamıştır.

Annenin eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyi araştırma sorularında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Yukarıda verilen araştırma sonuçları çerçevesinde, özellikle okul öncesi dönemin, çocuğun bir başkasını taklit etmeye en eğilimli olduğu dönem olması nedeniyle, izleyicinin bilinçlendirilmesine çocuk yaşlarda başlanması önerisinde bulunulabilir.

Ayrıca yayıncılar,

- Çocuklara yönelik programların hazırlanmasında, rating kaygısı olmayan, onların ruh sağlığını olumsuz etkilemeyen, eğitici ve öğretici unsurlar içeren ve en önemlisi insan ve hayvan sevgisini aşıl原因 bir yayın politikası izleyebilirler.
- Çizgi filmlerin seçiminde, uzman pedagog ve eğitimcilerden görüş alabilirler.
- İçerisinde çocukların ruh sağlığını etkileyebilecek sahneler yer alan programları, çocukların uyuduğu saatlerden sonra yayınlayabilirler.

Ebeveynler,

- Çocuklarına izlettirecekleri çizgi film ve diğer programların seçiminde seçici davranabilir, gerekli gördükleri durumlarda programı onlarla birlikte izleyebilirler.
- Çocuklarına, televizyonda izledikleri her programın doğruyu yansıtmadığını anlatabilirler.

- Çocukların, tüm vakitlerini televizyon karşısında geçirmelerine engel olabilirler. Onları kitap okumaya, oyun oynamaya özendirebilirler.
- Çocukların izledikleri filmlerdeki kahramanların gerçekten yaralanıp ölmediğini, ancak gerçek hayatta şiddetin acı veya ölümle sonuçlanabileceğini anlatabilirler.
- Çocukların, televizyon programlarındaki şiddet sahnelerini görmesini, kanal değiştirmek suretiyle engelleyebilirler.
- İzledikleri programlarda yer alan şiddet sahnelerini, çocukların önünde onaylamayıp, problemlerin çözümünde şiddetin doğru bir yol olmadığına dikkat çekebilirler.
- Diğer ebeveynler ile de görüşerek, çocukların izledikleri program türlerine ve sürelerine, benzer kurallar koyulmasını sağlayabilirler.

Pedagoglar,

- Televizyonda yayınlanan çocuk programlarının takibi için bir izleme kurulu oluşturabilir, çocuklar için zararlı buldukları programları yayınlayan televizyon kanallarını uyarabilirler.
- Gönüllü ana-babalar ile birlikte, şiddet içerikli televizyon programlarının çocuklar üzerindeki etkisine ilişkin ortak bir çalışma yapabilir, bu konuda diğer ebeveynleri de eğitebilirler.

KAYNAKÇA

ADAK, Nurşen

2002 “Bir Sosyalizasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet, Öğrenme Aracı Olarak Sosyalizasyon”, **Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu Bülteni**, 084, Osmangazi Üniversitesi Yayınları: 171-177.

AKARCALI, Sezer

1996 “TV ve Şiddet”. **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XI, 1: 553-558.

ALTER, Susan

1997 **Violence on Television**. Canadian Parliament Publications.

AZİZ, Aysel

1989 **Elektronik Yayıncılıkta Temel Bilgiler**. Ankara: TRT Basın ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.

CAN, Aytekin

1995 Okulöncesi Çocuklara Yönelik Televizyon Programları İçinde Çizgi Filmlerin Çocukların Gelişimine ve İletişimine Etkileri, İstanbul: Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi).

“Cebimdeki Canavar”, <http://www.anime.gen.tr/detay_pokemon.html> (23.10.2003).

CÜCELOĞLU, Doğan

2003 **İnsan ve Davranışı**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇAPLI, Bülent

1996 "Çocuk ve Televizyon". **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XII, 2: 1334-1338.

2001 **Televizyon ve Siyasal Sistem**. Ankara: İmge Kitabevi.

2002 **Medya ve Etik**. Ankara: İmge Kitabevi.

ÇELENK, Erkan

1995 Televizyonda Gösterilen Çizgi Filmlerin İlkokul Çağı Çocukları Üzerindeki Etkileri, İzmir: Ege Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ÇETİN, Zeynep

1999 "Kitle İletişim Araçları ve Şiddet", **Marmara İletişim Dergisi**, Ekim Sayısı: 23-29.

DAY, Robert A.

1996 **Bilimsel Makale Nasıl Yazılır, Nasıl Yayınlanır?** Çev. Gülay AŞKAR ALTAY, Ankara: Tübitak Yayınları.

DEMİRGİ, Nalan ve başk.

1994 **Bu Ne Şiddet**. Ankara: Kitle Kitabevi.

DEVREZ, Güney

1979 **Reklamın Etkilerinin Ölçülmesi**. Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları.

DÖKMEN, Üstün

2003 **İletişim Çatışmaları ve Empati**. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

ERDOĞAN, İrfan

2004 **Pozitivist Metodoloji**. İstanbul: Erk Yayınları.

ESSLIN, Martin

2001 **Televizyon Çağı**. İstanbul: Pınar Yayınları.

EVLYAOĞLU, Gökhan

1987 **İletişim Psikolojisi**. Ankara: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

FEEDMAN, J.L., D.O, SEARS., J.M., CARLSMITH

2003 **Sosyal Psikoloji**. Çev. Ali DÖNMEZ, Ankara: İmge Yayınevi.

FROMM, Erich

1994 **Sevginin ve Şiddetin Kaynağı**. Çev. Y. SALMAN, N. İÇTEN, İstanbul: Payel Yayınları.

GEZGIN, Suat

1996 "Göstergesel Şiddet (Ekrandan Sıçrayan Kan)", **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XI, 1: 558-561.

HEPER, Doğan

1996 "Basın Meslek İlkeleri, Medya ve Şiddet", **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XI, 1: 547-550.

HUESSMANN, POWELL, L.

1986 "The Effects of Film and Television Violence Upon Children". **Children and The Media**, Centre Internationale de l'Enfance Publications: 198-220.

İÇEL, Kayıhan

2001 **Kitle Haberleşme Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınevi.

İNCE, Metin

1991 Çizgi Filmlerin 6-18 Yaş Grubu Bireylerinin Yaşantılarında Yeri ve Önemi, Ankara: Gazi Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İNCEOĞLU, Metin

2000 **Tutum, Algı, İletişim.** Ankara: İmaj Yayınevi.

JOSEPHSON, Wendy L.

1995 **Television Violence: A Review of the Effects on Children of Different Ages.** Canadian Child Care Federation Publications.

JUNG, Fernand ve başk.

2004 **Şiddetin Mitolojisi.** İstanbul: Don Kişot Yayınları.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem

1999 **Yeni İnsan ve İnsanlar.** İstanbul: Evrim Yayınevi.

KAPTAN, Saim

1993 **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri.** Ankara: Tekişik Yayınları.

KARA, Şükran

2002 "Çocuklara Yönelik Şiddet ve Örneklemeli (Digimon) Tanıtım Çizgi Filminin Okunması", **Çocuk Edebiyatına ve Çocuk Hekimliğine Yansıyan Şiddet Sempozyumu Bülteni**, 084, Osmangazi Üniversitesi Yayınları: 52-57.

KARASAR, Niyazi

2004 **Araştırmalarda Rapor Hazırlama.** Ankara: Nobel Yayınları.

KARS, Neşe,
2003 **Televizyon Programı Yapalım Herkes İzlesin.** İstanbul: Derin Yayınları.

KASKUN, Ahi ve S. ÖZTUNÇ, “Çocuk, Televizyon ve Şiddet”,
<<http://ilef.ankara.edu.tr/id/yazi.php?yad=799>> (23.10.2003).

Komisyon
1998 **Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet.** Ankara: TC Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

“Kadını sağcısı da solcusu da dövüyor”
<<http://www.kazete.com.tr/httpdocs/arsiv/2004/39/index.php?sayfa=hukuk2&bolum=haberler>> (16.08.2005).

MC QUAIL, D. ve S. WINDAHL
1997 **Kitle İletişim Modelleri.** Çev. Konca YUMLU, Ankara: İmge Kitabevi.

METE, Mehmet
1999 **Televizyon Yayınlarının Türk Toplumunu Üzerinde Etkisi.** Ankara: AKM Başkanlığı Yayınları.

MICHAUD, Yves
1991 **Şiddet.** Çev.Cem MUHTAROĞLU, İstanbul: İletişim Yayınları.

MUTLU, Erol
1999 **Televizyon ve Toplum.** Ankara: TRT Basın ve Yayın Müdürlüğü Yayınları.

ORHAN, Eftal

1997 Televizyonda Yayınlanan Şiddet, Cinsel ve Dini İçerikli Filmlerin ve Çizgi Filmlerin Çocukların Dini Duyguları Üzerine Etkisi, Konya: Selçuk Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

“Overview of the effects of violence in the media”,
<www.youngmedia.org.au> (30.04.2004).

ÖNGEL, Erkan

1983 **A Research Guide**. Ankara: G.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Yayınları.

ÖZAL, Özcan

1996 “Medya ve Şiddet”, **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XI, 1: 550-553.

ÖZTÜRK, H. Emin

2002 **Çocuk ve Televizyon**. İstanbul: Beyan Yayınevi.

PARLAKYILDIZ, Hayrettin

2002 “Çocuk ve Medya, Çocuk ve Şiddet”, İ. KARAKUŞ (Der.) **Prof.Dr.Sadık TURAL Armağanı**. Ankara: 87-95.

“Pokemon Gibi Atladı”, **Radikal Gazetesi**. (20 Ekim 2000).

POLAT, Oğuz

2001 **Çocuk ve Şiddet**. İstanbul: Der Yayınevi.

POSTMAN, Neil

2004 **Televizyon Öldüren Eğlence**. İstanbul: Ayrıntı Kitabevi.

“Report of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry”,
<<http://www.earlychildhoodbehavioralhealth.com/Print/ArtTVViolence.html>>
(30.04.2004).

“Children and Television Violence”, Report from **Children Now**, Winter 1998.

RİGEL, Nurdoğan

1995 **Haber, Çocuk ve Şiddet**. İstanbul: Der Yayınları.

SAKALLI, Nuray

2001 **Sosyal Etkiler, Kim Kimi Nasıl Etkiler?** Ankara: İmgeYayınları.

ŞAHİN, Engin

2001 Çarkıfelek, Bay Turnike ve Riziko Özelinde Yarışma Programlarının Türk Televizyon Geleneği ve Türk Toplumu Üzerine Etkileri, İstanbul: Marmara Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

ŞAHİN, Nesrin,

“TV’de Şiddet ve Çocuklarınız: Etkilenmemeleri İçin Neler Yapabilirsiniz?”
<http://www.psikolog.org.tr/bulten/yazilar/08_tvshiddet.html> (04.11.2003).

“Çocukları Duyarlı Kılan Nedir? Şiddet Dolu Bir Dünyada Çocuklarınıza Yumuşak Yürekliği Öğretmek”,

<http://www.psikolog.org.tr/bulten/yazilar/09_cocuklar.html> (04.11.2003).

ŞİRİN, Mustafa Ruhi

1996 “Modern Çocukluk Tasarımı ve Medya”, **Yeni Türkiye Dergisi: Medya Özel Sayısı**, XII, 2: 1338-1345.

TAMER, E. Ceylan

1983 **Dünü ve Bugünüyle Televizyon**. İstanbul: Varlık Yayınları.

TAŞKIN, Mesut

2002 İnternet ve Ergenler: İnternet Kullanan Ergenlerin Psiko-Sosyal Özellikleri ve İnternetin Gençler Üzerindeki Etkileri, Konya: Selçuk Üniversitesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

TEKİNALP, Şermin

2003 **Camera Obscura'dan Synopticon'a Radyo ve Televizyon.** İstanbul: Der Yayınları.

"Televizyon ve Şiddet",

www.gelisimplatformu.org/uye_aktivite_detay.asp?mode=DUYURU&akt_id=13 (23.10.2003).

"Televizyonun Çocuğa Etkileri",

http://gebelik-rehberi.com/bebek_cocuk/tv.asp (23.10.2003).

TEPPERMAN, Jean

1997 "TV: The Violence Teacher", **Children's Advocate Magazine**, January-February, Action Alliance for Children Publications: 56-67.

"TV Violence and Young Children",

<http://earlychildhoodbehavioralhealth.com/Print/ArtTVViolence.html> (30.04.2004).

VURAL, Sacide

1995 **Konulu Filmlerin Kadınlar Üzerindeki Etkisi.** Ankara.

1998 "Televizyondaki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi", **III.Aile Şurası Tebliğleri**, TC. Devlet Bakanlığı Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları: 634-643.

“Violence on Television - What do Children Learn? What Can Parents Do?”,
<<http://www.apa.org/pubinfo/violence.html>> (30.04.2004).

“Watching TV is bad for children”,
<<http://newsvote.bbc.co.uk/mpupps/pagetools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/hee.html>> (30.04.2004).

YAVUZER, Haluk

1986 **Aile ve Çocuk**. İstanbul: Ak Yayınevi.

2003a **Ana-Baba ve Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

2003b **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

EKLER

EK I

ÇİZGİ FİLMLERDEKİ ŞİDDETİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ BELİRLEMEK İÇİN VERİ TOPLAMA ARACI

Anketin Uygulandığı Tarih:
Anketin Uygulandığı Okul:
Anketi Uygulayan:
Anket Sıra No:

AÇIKLAMA

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo-Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmaktayım. "Çizgi Filmlerdeki Şiddetin Çocuklar Üzerindeki Etkisi" konulu bir tez hazırlıyorum. Çocukların, çizgi filmlerde yer alan şiddet sahnelerinden nasıl etkilendikleri konusunda bir değerlendirme yoluna gidebilmem için örneklem grubum olan iki ilköğretim okulunda bir anket çalışması başlatmış bulunuyorum.

Ankete vermiş olacağınız cevaplar gizli tutulacak ve bu araştırmanın dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Araştırma sonuçlarının güvenilir olması açısından, soruları cevaplandırılması sırasında samimi olmanız beklenmektedir.

Çalışmamda yardımcı olduğunuz için şimdiden teşekkür ederim.

Ülkü PARLAKYILDIZ KARAKUŞ

Adı-Soyadı:

Yaşı:

A. KİŞİSEL-SOSYAL ÖZELLİKLERLE İLGİLİ SORULAR:

1. Cinsiyetiniz:

() Kız () Erkek

2. Nasıl bir ailede yaşıyorsunuz?

() Anne ve baba sağ
() Anne ölmüş
() Baba ölmüş

3. Aile durumunuz aşağıdakilerden hangisine uymaktadır?

() Anne - baba evli () Anne - baba boşanmış

4. Annenizin eğitim durumu nedir?

() İlkokul mezunu () Lise mezunu
() Ortaokul mezunu () Üniversite ve üstü () Okuma-yazma bilmiyor

5. Babanızın eğitim durumu nedir?

() İlkokul mezunu () Lise mezunu
() Ortaokul mezunu () Üniversite ve üstü () Okuma-yazma bilmiyor

6. Anne ve babanız çalışıyor mu?

() Baba çalışıyor () Anne çalışıyor () Her ikisi de çalışıyor

7. Ailenizin aylık geliri nedir?

() 300 milyondan TL'den az () 300 milyon – 500 milyon TL
() 500 milyon - 1 milyar TL () 1 milyar TL ve üstü

8. Günlük olarak ailenizden kaç lira cep harçlığı alıyorsunuz?

- () Almıyorum () 2-5 milyon TL arası
 () 1 milyon TL'den az () 5 milyon TL'den fazla

B. ÇİZGİ FİLMLERE İLİŞKİN SORULAR

1. Bir çizgi film izlerken, filmde yer alan oyuncuların birbirleri ile dövüşmesi ve suçlu olanın dövülmesi karşısında kendinizi rahat hissediyor musunuz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

2. İzlediğiniz filmlerdeki dövüş sahnelerinde insanların birbirlerini öldürmesi olayı sizi olumsuz etkiliyor mu?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

3. Arkadaşlarınızla oynarken, filmde gördüğünüz sahneleri taklit ediyor musunuz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

4. İzlediğiniz filmdeki çocuklardan birinin, diğerine herhangi bir şeyle vurması karşısında olumsuz etkilenir misiniz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

5. İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesi karşısında kendinizi rahatlamış hissediyor musunuz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

6. İzlediğiniz filmde ailesi bir çocuğa bağırarsa, onu aşağılarsa, bundan etkilenir misiniz?

- () Evet () Hayır () Kararsızım

7. İzlediğiniz filmlerde, çocukların anne ve babalarının sürekli tartışıp kavga etmeleri karşısında kendinizi huzursuz hissediyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

8. Televizyonda izlediğiniz okul dizilerinde öğretmenlerin, öğrencileri cezalandırmalarını doğru buluyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

9. İçerisinde kavga-dövüş sahneleri olan çizgi filmleri sevmeseniz de arkadaşlarınız seyrediyor diye izlediğiniz oluyor mu?

() Evet () Hayır () Kararsızım

10. Çizgi filmleri izledikten sonra, dünyada sadece güçlülerin kazandığını düşünüyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

11. İzlediğiniz filmlerde, hayvanlara eziyet edilmesini doğru buluyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

12. İzlediğiniz filmde, annenin yaramazlık yapan çocuğunu odaya kapatmasını doğru buluyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

13. Televizyondaki çizgi film kahramanlarının, sayısız kavga sahnesinden sonra sapasağlam ayağa kalkıp yollarına devam etmelerini gerçekçi buluyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

14. Bu tür sahneleri izlerken eğleniyor musunuz?

() Evet () Hayır () Kararsızım

ÖZET

Günümüz çocukları kendilerini, şiddet sahneleriyle dolu bir eğlence sekrötünün hüküm sürdüğü bir yaşıntının içinde bulmaktadırlar. Günde ortalama iki-dört saat televizyon izleyen bir çocuk, 12 yaşına geldiğinde 8.000 cinayet ve 10.000 şiddet olayına tanık olmaktadır.

Bugün sayıca ve türce giderek artan çizgi filmler, çocukların eğlence dünyasında büyük yer kaplamaktadır. Kurmaca ile gerçek arasındaki farkı çoğu kez yetişkinler kadar kolay bir biçimde algılayamayan çocuklar, televizyondan çok daha çabuk etkilenmektedirler.

Bu çalışma, çocuklara yönelik programların başında gelen çizgi filmlerdeki şiddet sahnelerinin, özellikle ilköğretim okulu öğrencilerini nasıl etkilediğinin ortaya konulmak istenmesi amacıyla ortaya çıkmıştır.

Araştırmada Tom ve Jerry adlı çizgi filmin. "Görünmez Fare" adlı bölümü, bir toplumsal etki aracı olarak seçilmiştir. Bu araç, 11-12 yaşlarında kız ve erkek çocuklardan meydana gelen 104 kişilik bir örneklem grubunun 52'sine izlettirilmiştir.

Çizgi filmi izleyen çocuklarla izlemeyenler arasındaki etkilenme farkının meydana gelip gelmediğini, gelmiş ise önem düzeyinin ne olduğunu tespit etmek amacıyla çeşitli testler uygulanmıştır.

Bu çalışmada oluşturulan araştırma sorularından grup türü, okul, cinsiyet, babanın eğitimi ve çocuğa verilen harçlık bağlamında toplam on üç bağımlı değişkende anlamlı fark bulunmuştur;

Grup türü: 1, 3, 5 ve 12. sorular.

Okullar: 1. soru

Cinsiyet: 2, 5, 6, 9. sorular.

Babanın eğitim durumu: 2, 5 ve 13. sorular.

Harçlık: 12. soru.

Ebeveynlerin hayatta olup olmadıkları ve çocukların yaşadığı aile tipi araştırma sorularında sayı yetersizliğinden dolayı test yapılamamıştır.

Annenin eğitim durumu ve ailenin gelir düzeyi araştırma sorularında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Üçüncü Bölümde veri toplama aracı ile elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiş ve devamında açıklamaları yapılmıştır. Sonuç kısmı, araştırmacının çalışma boyunca test ettiği alt problemler ile aracın etkisi arasındaki ilişkinin açıklanmasıdır.

ABSTRACT

Children of today are surrounded by technology and entertainment that is full of violence. It is estimated that the average child watches from two to four hours of television a day and is exposed to 8.000 murder and 10.000 violent scenes until he is 12.

Cartoons constitute a big part of children's programming. Since children are not able to tell the difference between fantasy and reality, it is easy for them to be affected by the television in comparison to adults.

In this research, "Tom and Jerry: Invisible Mouse" was selected as a "social impact" tool and this tool was watched by 52 out of a 104 person-sampling group, including 11 and 12 year-old elementary students. Then various tests have been applied by means of a statistics programme, "SPSS" in order to determine whether there is a difference between the children who have watched the film and the children who have not watched.

In this research, there are meaningful differences in:

- Test group and control group,
- Boys and girls,
- Schools,
- Father's education,
- Amount of pocket money.

Since there were not enough data, we were not able to test family types of children and the situation of the parents –whether they are alive or not-.

There are not any meaningful differences in mother's education and families' incomes.

In the Third Part of the research, findings were displayed in tables and interpreted theoretically. Conclusion part is the commentation of the relationship between the problems and the effect of the tool.

